

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 09501-3/2018/6

Datum: 18. 7. 2018

**PETO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
O POLOŽAJU ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI –
Poročilo o uresničevanju obveznosti na podlagi Zakona o
romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07)**

KAZALO

1. UVODNA POJASNILA.....	3
2. PRIPRAVA PREDLOGA ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZROMS-1.....	3
3. NACIONALNI PROGRAM UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021	5
4. KOMISIJA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAŠČITO ROMSKE SKUPNOSTI.....	6
5. URESNIČEVANJE OBVEZNOSTI NA PODLAGI ZROMS-1 V LETIH 2015, 2016 IN 2017	7
5.1 PODROČJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA.....	7
5.2 PODROČJE ZAPOSLOVANJA	9
5.3 PODROČJE SOCIALNEGA VARSTVA, SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA IN ŠTIPENDIRANJA	10
AKTIVNOSTI NA PODROČJU BOJA PROTI TRGOVINI Z LJUDMI OZIROMA V ZVEZI S POJAVOM T.I. PRISILNIH, DOGOVORJENIH IN PREZGODNIH POROK	12
5.4 PODROČJE ZDRAVSTVENEGA VARSTVA	12
5.5 PODROČJE UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER.....	15
UREJANJE ROMSKEGA NASELJA ŽABJAK – BREZJE: AKTIVNOSTI MINISTRSTVA ZA OBRAMBO	17
5.6 PODROČJE KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI TER OHRANJANJA IN RAZVOJA ROMSKEGA JEZIKA	19
5.7 PODROČJE OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI	21
5.8 AKTIVNOSTI SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE	24
5.9 AKTIVNOSTI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, KJER ŽIVIJO ROMI	25
5.10 KREPITEV NACIONALNEGA POSVETOVALNEGA PROCESA V SLOVENIJI – NACIONALNA PLATFORMA ZA ROME	29
6. (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI.....	31
6.1 EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA – SOFINANCIRANJE DEJAVNOSTI ZA PRIPADNIKE ROMSKE SKUPNOSTI (EVROPSKI SOCIALNI SKLAD).....	31
6.2 PREGLED (SO)FINANCIRANJA ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV.....	31
6.3 (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI.....	32

1. UVODNA POJASNILA

Podlaga za pripravo poročila Vlade Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) o položaju romske skupnosti v Sloveniji sta Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljnjem besedilu: ZRomS-1)¹ in Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021² (v nadaljnjem besedilu: NPUR 2017–2021).

ZRomS-1 je sistemski zakon, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, poleg tega pa ureja tudi organiziranost romske skupnosti na državni in lokalni ravni ter financiranje. Poleg ZRomS-1 je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge področne zakone³.

Do sedaj je vlada sprejela štiri⁴ poročila o položaju romske skupnosti v Sloveniji, zadnje poročilo je bilo sprejeto konec avgusta 2015. Konec leta 2015 se je zaključilo izvajanje Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2010–2015, zato so bili v obdobju od leta 2015 do sprejema novega nacionalnega programa ukrepov vsi naporji Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti (v nadaljnjem besedilu: UN), kot koordinatorja priprave, usmerjeni v pripravo novega programskega dokumenta, ki je zajel naslednje obdobje izvajanja ukrepov.

Vlada je tako 25. 5. 2017 sprejela NPUR 2017–2021, ki predstavlja osrednji programski dokument na tem področju in združuje predvsem ciljno usmerjene ukrepe za spodbujanje hitrejšega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v družbo. Poleg NPUR 2017–2021 je skrb za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti vgrajena tudi v številne druge programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij, kjer Rominje in Romi (v nadaljnjem besedilu: Romi) predstavljajo eno izmed ranljivih družbenih skupin, na katere se ti dokumenti in njihovi ukrepi nanašajo.

Peto poročilo vlade tako zajema informacije o uresničevanju obveznosti na podlagi ZRomS-1 v letih 2015, 2016 in 2017, za leto 2017 pa je poročilu priloženo tudi podrobnejše poročanje o uresničevanju NPUR 2017–2021 skladno z izhodišči⁵, ki jih je na svoji 6. seji dne 10. 11. 2017 potrdila Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: vladna komisija).

2. PRIPRAVA PREDLOGA ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZROMS-1

V zvezi s pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1 je potrebno izpostaviti, da je UN kot nosilec priprave novele zakona na podlagi pobud in razprav o tem, da bi bilo veljavni zakon potrebno dopolniti in spremeniti, že v preteklih letih izvedel vrsto aktivnosti: opravljena je bila vrsta strokovnih pogovorov z večino deležnikov, ki jih nujne spremembe zadevajo, UN je zbiral pisne predloge za spremembe in dopolnitve zakona s strani organizacij romske skupnosti, v letu 2013 je UN predhodno organiziral javno predstavitev mnenj, aprila 2014 se je s potekom

¹ Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4405> (27. 2. 2018).

² Dostopno prek: http://www.un.gov.si/si/manjsine/romska_skupnost/ustavno_pravni_polozaj/ (27. 2. 2018).

³ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, Zakon o Slovenski tiskovni agenciji, Kazenski zakonik Republike Slovenije, Zakon o socialnem podjetništvu.

⁴ Dostopna prek: http://www.un.gov.si/si/manjsine/romska_skupnost/ustavno_pravni_polozaj/ (27. 2. 2018).

⁵ Izhodišča za spremljanje uresničevanja Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 (metodologija), št. 00701-5/2017-UN/21 z dne 17. 11. 2017.

priprave predloga sprememb in dopolnitev zakona seznanila vladna komisija, ki je sprejela sklep, da naj se najprej pristopi k spremembam in dopolnitvam 5. člena veljavnega zakona, šele v naslednji fazi pa k spremembam in dopolnitvam ostalih členov, ki so potrebni prenove – kasneje se je izkazalo, da predlagane spremembe in dopolnitve zakona še niso v zadostni meri medresorsko usklajene, prav tako pa je svoje pomisleke izražala romska skupnost.

Aktivnosti za pripravo novele zakona so se nadaljevale tudi v letu 2016 in 2017. Konkretno so v zvezi s pripravo vladnega predloga sprememb in dopolnitev zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji v letu 2016 in začetku leta 2017 potekali trije ožji strokovni delovni sestanki s predstavniki pristojnih ministrstev in Službe Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, kjer se je skušalo konceptualno zastaviti in opredeliti spremembe veljavnega ZRomS-1. Maja 2017 je vlada nato imenovala posebno medresorsko delovno skupino (v nadaljnjem besedilu: MDS), ki je bila zadolžena za pripravo predloga sprememb in dopolnitev ZRomS-1. V MDS so bili imenovani predstavniki državnih organov (resornih ministrstev, Generalnega sekretariata vlade in UN), vodil jo je direktor UN, pri njenem delu pa je sodeloval tudi predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. V okviru MDS je bil pripravljen predlog zakona, ki je bil konec novembra in decembra 2017 usklajevan z romsko skupnostjo in ostalo zainteresirano javnostjo, januarja 2018 pa je bil oblikovan končni predlog zakona, ki ga je pred posredovanjem v obravnavo vladi na izredni seji dne 30. 1. 2018 obravnaval in podprl Svet romske skupnosti Republike Slovenije, istega dne pa je predlog zakona obravnavala in podprla tudi vladna komisija.

Vlada je predlog zakona sprejela na svoji 170. redni seji dne 1. 3. 2018 in ga posredovala v obravnavo Državnemu zboru, kjer je bil predlog zakona dodeljen v obravnavo matičnemu delovnemu telesu in Zakonodajno-pravni službi. Zakonodajno-pravna služba je na predlog zakona svoje mnenje podala dne 20. 3. 2018. Obravnava predloga zakona na seji Državnega zbora je bila skladno s sprejetim terminskim planom predvidena za april 2018, vendar je bil terminski plan dela Državnega zbora za mesec april nato razveljavljen.

S predlogom zakona se spreminja in dopolnjuje besedilo aktualnega ZRomS-1, saj se je v praksi izkazalo, da pri uresničevanju njegovih določb prihaja do določenih pomanjkljivosti in nejasnosti ter da bi bilo nekatere njegove določbe potrebno smiselno preoblikovati, dopolniti in spremeniti. Vsebinsko je mogoče razloge in potrebe po spremembi zakona razdeliti v dva sklopa, in sicer se prvi nanaša na sestavo krovne organizacije romske skupnosti, to je Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, kot jo določa 10. člen zakona, drugi pa na 5. člen zakona ter s tem povezano urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti.

S predlogom zakona so tako podane naslednje temeljne rešitve:

- spreminja se sestava krovne organizacije romske skupnosti, sveta, in z njim povezanih členov zakona;
- odpravlja se pomanjkljivosti veljavnega 5. člena zakona ob zavedanju, da je izboljšanje bivanjskih razmer romske skupnosti nujen predpogoj za uspešnost posebnih ukrepov, katerih cilj je dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti;
- predlog novele bolj natančno in jasno uvaja razlikovanje med konceptoma varstva posebnih pravic romske skupnosti, ki tej skupnosti in njenim pripadnikom gredo kot pripadnikom manjšinske skupnosti v Republiki Sloveniji, od koncepta posebnih ukrepov, ki jih mora sprejeti država z namenom, da se izboljša socialno-ekonomski položaj romske skupnosti in njenih pripadnikov, ter z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin, pri čemer gre predvsem za zagotavljanje uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki po Ustavi RS in zakonih pripadajo vsem državljanom in prebivalcem Republike Slovenije;
- krepki se medresorsko sodelovanje in izvajanje posebnih ukrepov, potrebnih za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti kot nujnega predpogoja za njihovo vključenost v slovensko družbo;
- usklajuje se določbe o financiranju s spremenjenimi določbami v predlogu zakona ter v konec leta 2017 spremenjenem Zakonu o financiranju občin.

3. NACIONALNI PROGRAM UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021

Vlada je na podlagi 6. člena ZRomS-1 dne 11. 3. 2010⁶ sprejela Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 (v nadaljnjem besedilu: NPUR 2010-2015). Sprejeti dokument je pomenil operacionalizacijo zakonskih določil na področju usklajenega uresničevanja pravic pripadnikov romske skupnosti ter prinesel nujno potrebne ukrepe na tistih področjih, ki so za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti prioriteta.⁷ Vsi pristojni organi so morali na podlagi sprejetega nacionalnega programa ukrepov, v roku šestih mesecev od njegovega sprejetja, to je do 11. 9. 2010, sprejeti podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih za to predvideti ustrezna sredstva. V skladu z ZRomS-1 je uresničevanje NPUR 2010-2015 spremljalo vladno delovno telo, to je vladna komisija.

Konec leta 2015 se je NPUR 2010–2015 zaključil, zato je UN kot koordinator priprave že v letu 2014 začel z aktivnostmi za pripravo novega nacionalnega programa ukrepov za Rome, ki naj bi zajel naslednje petletno obdobje. Novi dokument je moral slediti usmeritvam EU na področju vključevanja Romov, k čemur se je tako kot ostale države članice EU zavezala tudi Slovenija. Najpomembnejši in hkrati prvi pravni dokument EU na tem področju je Priporočilo Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah⁸, po katerem so morale države članice do 1. 1. 2016 obvestiti Evropsko komisijo o ukrepih, sprejetih v skladu s tem priporočilom in morajo nato Evropsko komisijo ob koncu vsakega leta obveščati o vseh novih ukrepih, skupaj z informacijami o napredku pri izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov ali povezanih sklopov političnih ukrepov v okviru širših politik socialnega vključevanja. Priprava novega programskega dokumenta se je zaradi objektivnih razlogov (kot so priprava podlag in usklajevanja znotraj Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, kompleksnosti tematik na posameznih področjih (npr. zagotavljanje pravice do čiste pitne vode in sanitarij, urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti, itd.), usklajevanje s pristojnimi ministrstvi oziroma sodelovanje zainteresiranih javnosti in številnih drugih nujnih in kompleksnih nalog, ki jih v svoji izredno majhni kadrovski zasedbi opravlja UN) prenesla v leto 2017.

Vlada je dne 25. 5. 2017 sprejela NPUR 2017–2021, ki ga je dne 24. 5. 2017 potrdila tudi vladna komisija. Članice in člani komisije so dokument ocenili kot zelo korekten, realen in predvsem izvedljiv. Področja, ki jih zajema NPUR 2017–2021, je kot prednostna prepoznala tudi romska skupnost sama.

Cilja NPUR 2017–2021 sta izboljšanje položaja in pospeševanje socialne vključenosti ter zmanjšanje socialne izključenosti pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na vseh tistih področjih, za katera se na podlagi dosedanjih izkušenj državnih organov, občin, romske skupnosti in organizacij civilne družbe ocenjuje, da je to potrebno. Ukrepi segajo na različna področja družbenega življenja, s poudarkom na dvigu izobrazbene ravni, zmanjšanju brezposelnosti, izboljšanju zdravstvenega varstva, izboljšanju bivanjskih razmer, odpravi

⁶ Sklep vlade št. 09501-2/2010/7 z dne 11. 3. 2010; prečiščeno besedilo sprejeto na naslednji seji vlade dne 18. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/8.

⁷ Osnovni strateški cilji NPUR 2010-2015 so: (1) izboljšati bivalne razmere pripadnikov romske skupnosti in urediti romska naselja; (2) izboljšati izobrazbeno strukturo pripadnikov romske skupnosti in izboljšati obisk romskih otrok v programih predšolske vzgoje, šoloobveznih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja; (3) povečati zaposlenost in znižati brezposelnost pripadnikov romske skupnosti; (4) izboljšati zdravstveno varstvo pripadnikov romske skupnosti, predvsem s poudarkom na izboljšanju zdravstvenega varstva otrok in žensk; (5) ohranjati in razvijati kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj različnih oblik romskega jezika; (6) povečati osveščenost večinskega prebivalstva glede obstoja, kulture, šeg in navad pripadnikov romske skupnosti ter osveščenost pripadnikov manjšine o pravicah in dolžnostih, ki jim pripadajo kot državljanom Republike Slovenije.

⁸ Dostopno prek:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:378:0001:0007:SL:PDF> (22. 3. 2018).

predsodkov, stereotipov in diskriminacije, ohranjanju romske kulture, jezika in identitete ter spodbujanju informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti.

Glavni poudarki oziroma napredek od preteklega nacionalnega programa ukrepov (ki je zajel obdobje 2010–2015):

- predvideni ukrepi za vzpostavitev tesnejšega sodelovanja in povezovanja državne ravni z lokalno, kar je za uspešno doseganje ciljev na tem področju bistvenega pomena;
- povezovanje med ukrepi (iskanje sinergij) in sodelovanje več pristojnih organov za doseganje večje učinkovitosti v praksi;
- več predvidenih ukrepov na področju socialnega vključevanja in zaščite žensk, otrok in mladih (še posebej ukrepov, ki naslavlja specifične izzive, kot so npr. beg mladoletnih oseb v škodljiva okolja ali primeru zunajzakonskih skupnosti mladoletnih oseb);
- pomemben korak narejen na področju urejanja bivanjskih razmer, saj je vlada imenovala posebno medresorsko delovno skupino za reševanje prostorske problematike Romov, ki je zadolžena za pripravo predlogov rešitev za izboljšanje bivalnih razmer Romov po posameznih romskih naseljih na podlagi pregleda trenutnega stanja prostorske problematike (rok do 31. 5. 2018);
- več predvidenih ukrepov krepite informiranosti pripadnic in pripadnikov romske skupnosti ter krepite njihovega vključevanja v že obstoječe programe in ukrepe na različnih področjih;
- velik poudarek dan krepitev posvetovalnega procesa na lokalni in nacionalni ravni, prek katerega se bo s konkretnimi predlogi rešitev spodbujalo socialno vključevanje in aktivacijo pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na lokalni ravni na eni strani in nudilo podporo občinam pri opravljanju nalog na tem področju na drugi strani;
- predviden okrepljen sistem spremljanja uresničevanja ukrepov, ki je v primerjavi s preteklim obdobjem usmerjen predvsem na spremljanje učinka ukrepov v lokalnih okoljih.

Ob sprejemu NPUR 2017–2021 je vlada na pristojnih ministrstvih zadolžila državne sekretarje za izvajanje ukrepov in spremljanje njihovega uresničevanja, za koordinacijo dela v zvezi z izvajanjem ukrepov in njihovim spremljanjem znotraj organov ter za sodelovanje z UN pa so pristojna ministrstva in vladne službe morala imenovati kontaktne osebe.

Uresničevanje NPUR 2017–2021 spremlja vladna komisija, ki je na svoji 5. seji dne 12. 7. 2017 opravila razpravo o vprašanih, povezanih s spremljanjem uresničevanja NPUR 2017–2021 in se dogovorila o potrebnih konkretnih korakih. Na podlagi sklepov komisije je UN za potrebe poročanja o uresničevanju programa pripravil enotno metodologijo poročanja, po kateri morajo poročati vsi nosilci ukrepov. Vladna komisija je tudi sklenila, da tema pregleda uresničevanja ukrepov v prihodnje postane redna točka dnevnega reda sej, v okviru katere pristojni nosilci ukrepov komisijo seznanjajo z aktualnimi zadevami v zvezi z uresničevanjem ukrepov. S tem se predvsem zagotavlja izmenjavo informacij med nosilci ukrepov in vsebinskimi področji ter krepí povezovanje in sodelovanje med pristojnimi organi. Vladna komisija je na svoji 6. seji dne 10. 11. 2017 potrdila pripravljena izhodišča⁹ za poročanje vladi, po kateri je pripravljeno tudi poročilo.

4. KOMISIJA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAŠČITO ROMSKE SKUPNOSTI

Vladna komisija je vladno delovno telo, ki je ustanovljeno na podlagi tretjega odstavka 6. člena ZRomS-1. Skladno z ZRomS-1 je vladna komisija sestavljena iz 8 predstavnikov državnih organov, 4 predstavnikov občin in 4 predstavnikov Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Vladno komisijo skladno z ZRomS-1 vodi predstavnik državnih organov. Sestavo vladne komisije s sklepom imenuje vlada. Administrativno-tehnične in največkrat tudi strokovne naloge za delo vladne komisije opravlja UN.

⁹ Izhodišča za spremljanje uresničevanja Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 (metodologija), št. 00701-5/2017-UN/21 z dne 17. 11. 2017.

V aktualnem mandatu vlade je bila vladna komisija imenovana s sklepom vlade št. 09501-2/2015/3 z dne 16. 4. 2015 (sprememba sestave s sklepom št. 09501-1/2015/6 z dne 16. 3. 2017). Komisijo vodi mag. Stanko Baluh, direktor UN. Vladna komisija je do sedaj imela sedem sej, kjer je obravnavala aktualne teme in ključne predloge dokumentov na področju romske skupnosti. V tem mandatu se je vladna komisija odpravila tudi na teren in je 6. sejo, ki je potekala dne 10. 11. 2017, opravila v občini Kočevje, kjer se je najprej seznanila z aktualnim stanjem na tem področju s strani občine, predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu in različnih institucij, ki delujejo v lokalnem okolju, nato pa si je razmere ogledala še na terenu, v dveh romskih naseljih. Za organizacijo in izvedbo seje vladne komisije na terenu je poskrbel UN v sodelovanju z Občino Kočevje kot gostiteljico. Člani vladne komisije so se strinjali, da je bila izvedba seje na terenu zelo koristna tako za delo vladne komisije kot tudi za delo v matičnih vladnih resorjih ter da bi s tovrstnim pristopom, vsaj občasno, morali nadaljevati.

5. URESNIČEVANJE OBVEZNOSTI NA PODLAGI ZROMS-1 V LETIH 2015, 2016 IN 2017

5.1 PODROČJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Poleg mednarodnih mehanizmov, ki države usmerjajo h kakovostnejšemu delu in vključevanju Romov v izobraževanje, so bili v Sloveniji na tem področju narejeni pomembni premiki. Ob tem je pomembno poudariti, da je uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja odvisno tudi od uspešnosti ukrepov na drugih področjih: urejanja bivanjskih razmer, napredka na področju zaposlovanja, zdravstvenega varstva itd.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljnjem besedilu: MIZŠ) ocenjuje, da je bil najpomembnejši uspeh na področju izobraževanja do sedaj povečano zaupanje romske skupnosti v dejavnosti predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja ter bolj pozitiven odnos Romov do izobraževanja na splošno. Kljub dejstvu, da je to stanje v izobraževanju, kar zadeva romsko skupnost, še vedno daleč od idealnega, je napredek mogoče opaziti predvsem v spreminjanju odnosa romskih otrok in njihovih staršev, in sicer v boljšem sprejemu romskih pomočnikov, izobraževalnih aktivnosti v večnamenskih centrih in ljudi, ki izvajajo obšolske in prostočasne aktivnosti.

Spremenjena je bila tudi zakonodaja, pri čemer spremembe omogočajo boljše pogoje za delo z Romi, na podlagi tega pa so omogočena dodatna sredstva. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj) v 25. členu med pristojnostmi Stokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje določa, da je pristojnost in naloga strokovnega sveta tudi »določitev programa dopolnilnega izobraževanja za otroke Romov«. V 81. členu je zapisano, da se iz državnega proračuna zagotavljajo »sredstva za pripravo in subvencioniranje cene učbenikov in učil za osnovne šole, za šolstvo narodne skupnosti in za izobraževanje pripadnikov slovenskega naroda v zamejstvu in zdomstvu ter Rome« in »del sredstev za osnovnošolsko izobraževanje Romov«. V 84. členu je navedeno, da za vzgojo in izobraževanje otrok Romov minister določi posebne normative in standarde. Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/11 – ZUPJS-A, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 55/17) v 7. členu določa, da se predšolska vzgoja otrok Romov izvaja v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi; 14. člen pa določa, da se za vzgojo otrok Romov sprejmejo posebni normativi in standardi. Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K) v 9. členu določa, da se osnovnošolsko izobraževanje pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji izvaja v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi, s pravilniki pa so podrobneje določeni normativi za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje, metodologija za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo, in normativi in standardi za izvajanje programa osnovne šole.

V obdobju po sprejetem NPUR 2010–2015 je bila Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004 (v nadaljnjem besedilu: Strategija iz leta 2004) po opravljeni

evalvaciji strategije leta 2010, leta 2011 dopolnjena (v nadaljnjem besedilu: Strategija iz leta 2011)¹⁰. Pri tem se je upoštevalo delo, opravljeno med letoma 2004 in 2010, ter so se izpostavila področja, ki bi se jim bilo treba v prihodnje bolj posvetiti. V letu 2015 je bila imenovana delovna skupina za spremljanje in uresničevanje Strategije iz leta 2011, ki se je na MIZŠ sestajala večkrat letno in razpravljala o dopolnitvah. V NPUR 2017–2021 je predvidena prenova strategije na tem področju.

Na področju izobraževanja odraslih je eden najpomembnejših dokumentov Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 (v nadaljnjem besedilu: ReNPIO13–20): vizija ReNPIO13–20 kot strateško razvojnega dokumenta na področju izobraževanja odraslih je omogočiti vsakemu odraslemu prebivalcu Slovenije enake možnosti za kakovostno izobraževanje v vseh življenjskih obdobjih. Z uresničevanjem ReNPIO13–20 se želi v obdobju do leta 2020 odpraviti največje razvojne zaostanke, zlasti na področju ravni temeljnih in poklicnih zmožnosti odraslega prebivalstva, njegove izobraženosti in vključenosti v vseživljenjsko izobraževanje. ReNPIO13–20 kot eno izmed ciljnih skupin opredeljuje ranljivo skupino odraslih in v njo uvršča Rome.

Poleg navedenega je MIZŠ za zmanjšanje razlik v vzgoji in izobraževanju med Romi in ostalim prebivalstvom uvedlo še dodatne ukrepe, ki so financirani iz evropskih strukturnih skladov (Evropski socialni sklad; v nadaljnjem besedilu: ESS) in iz državnega proračuna. V zadnjih letih je bilo za izobraževanje Romov dodeljenih veliko sredstev (tako nacionalnih kot sredstev ESS), dosežen pa je bil pomemben napredek. MIZŠ je na podlagi ocene posameznih projektov z vsakim naslednjim javnim razpisom ponudil dodatne potrebne vsebine, s čimer se je nenehno in sistematično nadgrajevalo začeto delo ter ustvarjalo sinergije med zastavljenimi cilji in ukrepi.

Med letoma 2008 in 2015 je MIZŠ na podlagi Strategije iz leta 2004 in Strategije iz leta 2011 izvedel nekaj pomembnih nacionalnih projektov, prek katerih so se izvajale zaveze in ukrepi iz obeh strategij. Tako se je prek projektov »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje I« (2008–2011) in »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II« (2011–2014) uvedlo in nadgradilo delo romskih pomočnikov v osnovnošolskem izobraževanju in pomembno pripomoglo k obravnavanju in odpravljanju izziva neobiskovanja pouka ter doseganja boljšega uspeha otrok v šoli. S projektom »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti« (2010–2013) je bil narejen pomemben korak glede razvoja inovativnih in ustvarjalnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji, v izobraževanje in usposabljanje učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev ter strokovnih delavcev v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki ter za razvoj in izvajanje oblik obšolskih aktivnosti za romske otroke, mladino in starše v romski skupnosti. To je nato nadaljeval in nadgradil še projekt »Skupaj do znanja – Uresničevanje ciljev strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS« (2014–2015), ki je deloval na treh temeljnih področjih: romski pomočniki, romski izobraževalni inkubatorji in obšolske dejavnosti. V preteklem obdobju je bila skladno z vizijo in cilji ReNPIO13-20 v okoljih, kjer živijo Romi, pozornost posvečena tudi izvajanju svetovalne in informativne dejavnosti za ranljive skupine odraslih, v katere se uvrščajo Romi, izvajanju javnoveljavnih programov za manj izobražene, ranljive skupine in osipnike ter drugih neformalnih programov za izboljšanje temeljnih zmožnosti.

Kot nadgradnjo vseh prejšnjih projektov je MIZŠ v letu 2016 pripravil celovit petletni projekt »Skupaj za znanje: izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti«, ki se izvaja do leta 2021 in se osredotoča na motivacijo romskih otrok za večjo udeležbo, vključenost in uspešnost v vzgojno-izobraževalnem sistemu prek romskih pomočnikov, izobraževalnih inkubatorjev oziroma večnamenskih centrov ali prek obšolskih dejavnosti. Eden glavnih ciljev tako strategije kot tudi samega projekta je zgodnje

---

¹⁰ Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (Dopolnilo k Strategiji iz leta 2004).

Dostopno prek:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/projekti/Strategija_Romi_dopolnitev_2011.pdf (29. 3. 2018).

vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem, in sicer vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole, tj. najpozneje pri štirih letih starosti. Cilja vključevanja v vrce sta predvsem učenje jezika (tako slovenskega kot romskega) in socializacija v vzgojno-izobraževalni ustanovi, kjer otrok dobi izkušnje in vzorce, ki mu omogočajo lažji vstop in vključitev v osnovno šolo ter povečanje deleža predšolskih otrok Romov v integriranih/kласičnih vrtcih, še posebej v zadnjem letu oziroma dveh pred vstopom v osnovno šolo. Osnovni izhodišči tega cilja sta otroke naučiti slovenščine (zaradi jezikovnega primanjkljaja, poleg tega je jezik temeljni pogoj za uspešno integracijo v šolo) in pridobivanje raznih socialnih veščin.

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2017 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

5.2 PODROČJE ZAPOSLOVANJA

Spodbujanje zaposlovanja Romov država obravnava v okviru veljavne zakonodaje in strateških ter programskih dokumentov na tem področju, na podlagi katerih so Romi prepoznani kot ena izmed ranljivih skupin prebivalstva, za katero je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost. Država ta primanjkljaj rešuje v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja (v nadaljnjem besedilu: APZ). Temeljni zakon na tem področju je Zakon o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 - ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 55/17), pravilniki, sprejeti na njegovi podlagi, in Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja, med strateškimi in programskimi dokumenti pa predvsem Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja in Načrt za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za posamezno proračunsko obdobje.

Na področju zaposlovanja je treba najprej poudariti, da v Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb ni posebej registriranih pripadnikov romske skupnosti, saj ni pravne podlage za zbiranje podatkov o narodnem oziroma etničnem poreklu. V register brezposelnih oseb so vključeni samo tisti Romi, ki se prostovoljno opredelijo kot Romi v postopku priprave delovnega načrta ali v katerem koli drugem postopku. V prizadevanjih za zmanjšanje števila brezposelnih Romov in povečanje njihove zaposljivosti so Romi vključeni v ukrepe APZ, ki spodbujajo usposabljanje in izobraževanje, spodbude za zaposlovanje, ustvarjanje delovnih mest in samozaposlitev. Brezposelni Romi lahko sodelujejo na delavnicah v okviru storitev na trgu dela, ki jih zagotavljajo koncesijski izvajalci, izbrani na javnem razpisu na področju vseživljenjske karijerne orientacije. Namen teh delavnic je pridobiti veščine, ki so potrebne za prepoznavanje interesov in kompetenc ljudi, prepoznavanje priložnosti, pridobivanje znanja in odločanje ter uresničevanje ciljev zaposlovanja in kariere. Udeleženci teh delavnic prejmejo potrebno podporo, da hitreje preidejo od brezposelnosti do zaposlitve, kar prav tako povečuje socialno vključenost Romov. Romi se lahko obrnejo tudi na centre za informiranje in poklicno svetovanje, ki nudijo pomoč pri načrtovanju izobraževanja in kariere ter izvajajo različna usposabljanja in delavnice.

V letu 2015 je bilo v različne ukrepe APZ vključenih 2.433 Romov, v letu 2016 2.546 Romov in v letu 2017 3.264 Romov, s čimer se izrazito kažejo pozitivni trendi pri vključevanju Romov v vse ukrepe APZ, zato je smiselno še v večji meri spodbujati brezposelne Rome za vključevanje v celovit ukrep NPUR 2017–2021: »Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela«, programe ukrepa APZ in vsebino delavnic, ki sodijo med Storitve za trg dela, pa prilagajati stanju na trgu dela.

Tudi v obdobju NPUR 2017–2021 se brezposelni Romi lahko vključujejo v programe APZ, v delavnice, ki se izvajajo v okviru storitev za trg dela, lahko pa koristijo tudi storitve kariernih središč. Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2017 so podane v prilogi 1 tega poročila.

Z namenom spodbujanja enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela in spodbujanja razvoja socialnega podjetništva je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake

možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ) v letu 2015 zagotavljalo tudi finančno podporo nekaterim projektom, ki so se v letu 2015 zaključevali. Podprti so bili projekti:

- na področju spodbujanja enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela:
  - »Romano kher – Romska hiša, katerega cilj je bil spodbujati Rome, izboljšati njihovo samopodobo in jih opremiti z znanjem za uspešno vstop na trg dela. Uporabljen je pristop individualne pomoči, ki se je v preteklosti izkazal kot najuspešnejša metoda. Vzpostavljen je bil profil tako imenovanega zaposlovalnega agenta, ki je Romom zagotovil informacije, ki so potrebne za vstop na trg dela, pomoč pri iskanju potencialnih delodajalcev in obenem omogočila delodajalcem, da pridejo v stik s to ciljno skupino. V okviru projekta so bile izvedene delavnice za usposabljanje romskih svetnikov, saj so zastopanje interesov Romov in sodelovanje na politični ravni ključnega pomena za enake možnosti na trgu dela. To je povzročilo nastanek mreže romskih svetnikov, ki so prispevali k izmenjavi znanja in izkušenj. Tretji del projekta se je nanašal na ustanovitev romske akademske mreže, ki je olajšala povezavo med študenti Univerze v Ljubljani in predstavniki Romov ter aktivistov v luči dvigovanja družbenega kapitala predstavnikov Romov;
- na področju spodbujanja socialnega podjetništva pa:
  - »Razvoj turizma na projektu Eko-socialna kmetija Korenika«;
  - »Razvoj izdelkov socialnega trga v kmetijstvu« in
  - »Romska restavracija – Romani kafenava«. To je bil najbolj zanimiv projekt, saj je šlo za pilotni projekt, s katerim je nosilec želel ne le vzpostaviti primer romske restavracije v Mariboru ampak ga tudi razširiti na nacionalni, balkanski in evropski ravni kot primer najboljše prakse. Projekt romske restavracije je bil večdimenzionalen, saj je vplivala na ohranjanje romske kulture (umetnost, kulinarika, slog dekoracije Romov, jezik itd.), motivacijo in vključevanje Romov v družbo in delovno okolje, širjenje znanja med Romi in spodbujanje učenja med pripadniki romske skupnosti. Projekt je prispeval tudi k zmanjšanju predsodkov in stereotipov o Romih med večinskim prebivalstvom, povezovanju lokalne skupnosti in spodbujanju medkulturne dialoga in sožitja. Projekt je bil zelo uspešen, restavracija pa po zaključku projekta deluje samostojno.

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2017 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

5.3 PODROČJE SOCIALNEGA VARSTVA, SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA IN ŠTIPENDIRANJA

Na področju socialnega varstva so Romi obravnavani kot ena izmed posebej ranljivih skupin prebivalstva, ki v okviru ukrepov za zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva potrebuje tako celostne kot usmerjene ukrepe, katerih cilj je socialna aktivacija Romov in njihova kakovostnejša, hitrejša in lažja integracija v družbo. Kot ena od ciljnih skupin so Romi vključeni v vse strateške in programske dokumente na tem področju. Tako so vključeni tudi v leta 2013 sprejeto Resolucijo o nacionalnem programu socialne pomoči 2013–2020 (Uradni list RS, št. 39/13), katere eden od ciljev je zmanjšati tveganje revščine in povečati socialno vključenost socialno prikrajšanih in ranljivih skupin prebivalstva. Ker so Romi med najbolj ranljivimi družbenimi skupinami, zlasti pa romski otroci in mladostniki, je njihovo tveganje za zdrs v revščino (transgeneracijski prenos revščine) zelo veliko.

Na podlagi sprejete resolucije je MDDSZ tudi v letih 2015, 2016 in 2017 podpiral programe socialne zaščite, namenjene preprečevanju in reševanju socialne stiske ranljivih skupin prebivalstva, ki dopolnjujejo storitve in ukrepe socialnega varstva. Programi se izvajajo na podlagi preverjanja ali smernic, ki so objavljeni v javnem razpisu za njihovo sofinanciranje. Pri načrtovanju programov se upoštevajo značilnosti in potrebe ciljne skupine, pa tudi posebnosti okolja in področja, na katerem se izvajajo. Programi so ustvarjeni za določena področja ali posebne ciljne skupine, ki vključujejo tudi programe za socialno vključevanje Romov (programi preprečevanja, obveščanja in svetovanja, svetovanje na terenu, programi aktiviranja itd.). Eno

od prednostnih področij resolucije je tudi vzpostavitev mreže javnih storitev na področju programov socialnega varstva, v okviru katerih je opredeljenih več ciljev:

- cilj 1 je zmanjšati tveganje revščine in povečati socialno vključenost socialno prikrajšanih in ranljivih skupin, njegovi podcilji pa so:
  - razvoj novih (inovativnih) ukrepov za zmanjševanje revščine in socialno vključevanje skupin z največjim tveganjem revščine in ranljivih skupin (otroci, starejši, enostarševske družine, starejše ženske itd.) in spremljanje učinkov različnih ukrepov za te skupine;
  - spodbujanje vključevanja prejemnikov socialne pomoči v programe aktivne politike zaposlovanja in programov psihosocialne rehabilitacije in socialne aktivacije;
  - spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči, ki so zaposleni;
  - spodbujanje razvoja različnih preventivnih programov in povečanje števila preventivnih programov za spodbujanje solidarnosti, nediskriminacije in zmanjševanja neenakosti na vseh področjih življenja in dela ter razvoja prostovoljstva itd.
- cilj 2 je izboljšati razpoložljivost in raznolikost ter zagotoviti dostopnost in dostopnost storitev in programov; njegovi podcilji so:
  - zagotavljanje dostopnosti (dostopnosti) storitev in aplikacij uporabnikom ne glede na njihov socialni položaj;
  - regionalna razpoložljivost in dostopnost storitev in programov ter drugi.

Za doseganje teh ciljev je treba v začetni fazi programe in ustanove približati romskemu prebivalstvu v okoljih, v katerih to prebivalstvo živi, krepiti povezovanje in sodelovanje ustanov ob obravnavi vprašanj, ki se nanašajo na socialno vključenost Romov, sočasno pa omogočiti informiranje oziroma dostop do informacij romskemu prebivalstvu v zvezi s programi na temo socialnega varstva oziroma za krepitev in izboljšanje njihovega socialnega položaja. V tej smeri je treba ozaveščati in usposablјati tako romske predstavnike kot javne uslužbenke, ki se pri svojem delu srečujejo z Romi.

V okviru javnih razpisov MDDSZ sta bila v letih 2015 in 2016 podprta dva socialnovarstvena programa, in sicer:

- program Dnevni center za romske otroke, ki ga izvaja Društvo za razvoj prostovoljnega dela Novo mesto: v okviru tega programa delujeta dva dnevna centra, in sicer eden v romskem naselju Brezje in drugi v romskem naselju Šmihel, oba v občini Novo mesto;
- program Dnevni center Kher šu beši, ki ga vodi Center za socialno delo Trebnje; to je dnevni center dejavnosti v naselju Vejar v občini Trebnje;

v letu 2017 pa je MDDSZ v okviru vsebin, ki so povezane s socialnim vključevanjem Romov, podprl pet socialnovarstvenih programov, od tega dva javna in tri razvojne socialnovarstvene programe. Ti vključujejo pomoč otrokom in mladostnikom ter odraslim osebam. Sofinancirana sta bila dva dnevna centra za otroke in mladostnike (v Novem mestu in Trebnjem) in trije informacijsko svetovalni programi namenjeni tako otrokom, mladostnikom, odraslim osebam in družinam. Vsi programi so naravnani tako, da se del aktivnosti opravlja tudi na terenu in tako zagotavlja večjo dostopnost.

Na področju enakosti spolov je MDDSZ v zvezi ozaveščanjem in opolnomočenjem romskih žensk in deklic v letu 2015 finančno podprl projekt »Opolnomočenje romskih žensk – Zoralipe romane žuvjengru«, ki ga je izvedla Zveza Romov Slovenije. Projekt je temeljil na ozaveščanju in informiranju romskih žensk o pomenu izobraževanja, vključevanju v družbeno življenje, enakosti spolov, dejavnostih proti diskriminaciji in zmanjševanju predsodkov o romski kulturi. Trije celodnevni dogodki so potekali na treh različnih lokacijah (Maribor, Murska Sobota, Novo mesto) s pristojnimi institucijami, romskimi organizacijami, strokovnjaki in Rominjami, kjer so udeleženci razpravljali o položaju romskih žensk in poskušali najti možne rešitve za izboljšanje njihovega položaja, kar bi vplivalo tudi na razvoj romske skupnosti. V okviru projekta so bile obravnavane naslednje teme: večkratna diskriminacija romskih žensk, zaposlovanje, nasilje v družini, zgodnji poroki, najstniške nosečnosti, javna podoba romskih žensk.

Na področju štipendiranja lahko na podlagi 12. člena Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C, 8/16 in 61/17 – ZUPŠ), ki določa splošne pogoje za pridobitev štipendije, za štipendijo zaprosijo tudi pripadniki romske skupnosti. Štipendije se podeljujejo za

srednješolsko in terciarno izobraževanje, s čimer se želi pripadnice in pripadnike romskih skupnosti spodbuditi, da se po končanem obveznem osnovnošolskem izobraževanju odločijo za nadaljevanje šolanja. S sprejemom NPUR 2017–2021 se je vlada oziroma nosilec ukrepa zavezal, da je potrebno poskrbeti, da se ciljno skupino informira o možnosti štipendiranja, kar bi pripomoglo k temu, da bi se v večjem številu odločali za nadaljevanje šolanja na srednješolski ravni. Ukrep informiranosti o možnosti prejemanja štipendije za nadaljnje izobraževanje naj bi se izvajal prek osnovnih šol, centrov za socialno delo in lokalnih skupnosti v regijah, kjer se šolajo pripadniki romske skupnosti.

Aktivnosti na področju boja proti trgovini z ljudmi oziroma v zvezi s pojavom t.i. prisilnih, dogovorjenih in prezgodnjih porok

Na tem področju oziroma v zvezi s temi izzivi je potrebno izpostaviti naslednje aktivnosti, ki so bile izvedene v letu 2017, in sicer po sprejemu NPUR 2017–2021:

- na podlagi sodelovanja med Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje (v nadaljnjem besedilu: UKOM) in UN je bila v Javni razpis za sofinanciranje informativno-komunikacijskih in izobraževalnih projektov nevladnih in humanitarnih organizacij v letu 2018, objavljenem decembra 2017 v Uradnem listu RS, št. 75/17, dodana tudi vsebina ozaveščanja o nevarnostih prisilnih in dogovorjenih porok ter določilo, da si mora izvajalec projekta prizadevati projekt organizirati tako, da bo približna tretjina aktivnosti potekala v okoljih, kjer živijo tudi pripadniki romske skupnosti. UN je v ta namen UKOM-u namenil dodatnih 5.000,00 EUR iz svoje proračunske postavke;
- junija 2017 je Skupnost centrov za socialno delo Slovenije pripravila pisne usmeritve in priporočila za delo strokovnih delavcev CSD v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja. Strokovni delavci na centrih za socialno delo, ki delajo z ranljivimi družbenimi skupinami, morajo biti seznanjeni tako z vzroki kot tudi posledicami, ki jih utrpijo mladoletne žrtve bega v škodljiva okolja. Glede na to, da gre pri tovrstnih ravnanjih za naučene socializacijske vzorce, ki se prenašajo iz generacije v generacijo, je potrebno ustrezno izobraziti tiste strokovne delavce, ki delajo na CSD-jih z romsko populacijo. Gre za kršitve temeljnih pravic otrok upoštevaje mednarodno in nacionalno zakonodajo, ki velja v Sloveniji. S pripravo usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev centrov za socialno delo v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja se je vzpostavil enoten strokovni pristop in večja učinkovitost zaščite ogroženih otrok;
- vključitev aktivnosti za obravnavanje problematike zgodnjih, dogovorjenih in prisilnih porok v okviru javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov. Izvajalci programov v okviru javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov lahko v svoje aktivnosti vključijo tudi vsebine s področja t. i. prisilnih in prezgodnjih porok. Tako se bo z izobraževanjem o škodljivih kulturnih praksah in hkrati o pravicah otrok najlažje pristopilo do ciljne populacije – romskih deklic in dečkov. Obenem se lahko tako spodbuja krepitev vloge romskih žensk.

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2017 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

5.4 PODROČJE ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Pravice in dostop do preventivne in kurativne zdravstvene oskrbe veljajo enako za vse državljane Republike Slovenije. Ukrepi, usmerjeni v izboljšanje zdravstvenega varstva Romov, so bili vključeni v NPUR 2010–2015 in so vključeni tudi v veljavni NPUR 2017–2021.

Cilji izboljšanja zdravstvenega stanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti kot ene izmed ranljivih skupin prebivalstva so skladni z izhodišči Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 »Skupaj za družbo zdravja« (Uradni list RS, št. 25/16; ResNPZV). ResNPZV je osrednji strateški dokument Republike Slovenije, ki je podlaga za razvoj zdravstva v Sloveniji v naslednjih desetih letih. ResNPZV ohranja vizijo kakovostnega in vsem dostopnega javnega zdravstva, v središče postavlja uporabnika in izvajalca ter si prizadeva za boljše zdravje in blagostanje za vse, zagovarja zmanjšanje neenakosti v zdravju,

optimizacijo zdravstvene oskrbe v smislu dostopnosti do enako kakovostne in varne oskrbe ter uspešnost zdravstvenega sistema ob večji pravičnosti ter ohranjanju solidarnosti.

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju v 7. členu navaja, da Republika Slovenija iz proračuna zagotavlja sredstva za: proučevanje in spremljanje zdravstvenega stanja prebivalcev; aktivnosti humanitarnih, invalidskih, strokovnih in drugih društev in organizacij, skladno z opredelitvami iz plana zdravstvenega varstva. Tudi dokument »Zdravje 2020« Svetovne zdravstvene organizacije (sprejet na 62. zasedanju Svetovne zdravstvene organizacije septembra 2012) govori o odpravljanju razlik v zdravju, kreptvi javnega zdravja, ki mora biti univerzalno, pravično, trajno, visoke kakovosti in usmerjeno k ljudem. Z glavnimi cilji se sledi tudi Priporočilu Odbora ministrov Sveta Evrope številka (2006)10 o boljšem dostopu do zdravstvenega varstva Romov in potujočih skupin v Evropi, sprejetim 12. 7. 2006.

Kot že omenjeno, imajo Romi enako pravico do zdravstvenega varstva kot drugi državljani, vendar včasih ne uveljavljajo teh pravic. Pogoj za pravico do zdravstvenega varstva je urejeno zdravstveno zavarovanje, pri čemer je pomemben delež Romov, ki so brezposelni, v omenjeno zavarovanje vključenih kot osebe brez plačila, kar pomeni, da se njihovi prispevki za obvezno zdravstveno zavarovanje plačujejo iz državnih sredstev, kar je dovoljeno v skladu z zakonom.

Ministrstvo za zdravje (v nadaljnjem besedilu: MZ) je v sodelovanju z ustreznimi institucijami in službami, ki delujejo v okviru sistema zdravstvenega varstva, in predstavniki romske skupnosti, tudi v letih 2015, 2016 in 2017 nadaljevalo svoje aktivnosti za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva Romov. Že v letu 2013 je MZ objavilo javni razpis za sofinanciranje programov zdravstvenega varstva in izboljšav za leta 2013 in 2014 ter javni razpis za sofinanciranje programov pomoči, svetovanja in oskrbe za osebe brez obveznega zdravstvenega zavarovanja za obdobje 2013-2014 in 2015-2016. Romska združenja so bila uspešna na razpisih in samostojno izvajajo nekatere dejavnosti za zaščito in izboljšanje zdravja v romskih skupnostih.

Najpomembnejši cilji na področju ukrepov, namenjenih osebam brez zdravstvenega zavarovanja (ki so glavni ukrepi in veljajo za vse ljudi brez zdravstvenega zavarovanja, med katerimi so tudi Romi), so: zmanjšati število oseb brez zdravstvenega zavarovanja in povečati njihov prehod v sistem javnega zdravja; vzpostaviti in vzdrževati sodelovanje med različnimi institucijami z namenom učinkovitejšega in hitrejšega reševanja problemov oseb brez zdravstvenega zavarovanja; zagotoviti informacije o obsegu pravic glede dostopa do zdravstvenih storitev za osebe brez zdravstvenega zavarovanja; zmanjšati neenakosti glede razpoložljivosti in obsega zdravstvenih storitev. Za to področje se iz državnega proračuna namenjajo finančna sredstva, vendar so ti ukrepi, pa tudi sredstva, namenjeni vsem državljanom brez zdravstvenega zavarovanja, ne glede na njihovo narodnost, saj zbiranje takih podatkov v Sloveniji ni dovoljeno.

Treba je omeniti še en uspešen projekt, ki se je izvajal v letu 2015. MZ je leta 2015 financiralo projekt društva Romani union, ki je pridobilo status humanitarne organizacije, v okviru katerega so potekale delavnice za Rome, ki so se osredotočale na zdravje in pomoč starejšim Romom. V praksi so se delavnic udeležili vsi Romi iz romskih naselij, kjer so potekale aktivnosti. Cilji projekta so bili:

- ozaveščanje in izboljšanje komunikacijskih veščin zdravstvenih delavcev, ki delajo z Romi;
- zagotavljanje informacije romskemu prebivalstvu in povečati njihovo ozaveščenost na področju zdravja;
- zagotoviti romskim prebivalstvom ustrezne informacije o možnostih in uporabi preventivnih in kurativnih zdravstvenih storitev;
- razviti ustrezne pristope in programe s posebno skrbjo za romsko kulturo za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, pomembnosti zdravja in ozaveščanja na tem področju na območjih, kjer živijo Romi;
- za odpravo diskriminacije in stigmatizacije romskega prebivalstva;
- spodbujati izmenjavo dobrih praks v okolju, kjer živijo Romi.

Vsak niz delavnic je bil pripravljen in izveden na treh različnih lokacijah v Sloveniji, kjer živijo Romi (Prekmurje, Štajerska in Dolenjska) – delavnice so potekale v romskih naseljih na javnih mestih ali neposredno v domovih Romov in so bile zelo praktične. Projekt so izvajali izvajalci zdravstvenih programov in zdravstveni delavci, ki so bili Romi in Neromi. Po oceni je projekt koristil približno 300 Romom.

V novembru 2015 je potekala celodnevna strokovna konferenca na temo »Romske ženske – od otroštva do starševstva«, ki sta jo organizirala MZ in Zveza Romov Slovenije in ki se je osredotočila na reproduktivno zdravje romskih žensk, nosečnost in načrtovanje družine, delo z materami in otroki ter na aktivnosti za romske deklice. Na konferenci so bili predstavljeni zaključki študije o prisilnih porokah romskih deklic in nekatere osebne izkušnje pripadnikov romske skupnosti o tem vprašanju. Oktobra 2016 je na Brdu pri Kranju potekala nacionalna konferenca na temo »Socialno-ekonomske determinante zdravja Romov«, ki jo je organiziral Nacionalni inštitut za javno zdravje v sodelovanju z Zvezo Romov Slovenije in MZ. Na dogodku so udeleženci spregovorili o različnih vidikih, ki vplivajo na zdravje Romov in na njihov zdrav življenjski slog, o ovirah in preprekah ter hkrati tudi o pozivnih izkušnjah in primerih dobrih praks. Novembra 2017 pa je v Novem mestu v organizaciji Nacionalnega inštituta za javno zdravje potekalo strokovno srečanje na temo »Dostopnosti do zdravstvenega sistema za pripadnike romske etnične skupnosti«, kjer so bili s strani strokovnjakov predstavljeni najbolj pereči zdravstveni problemi in zdravstveno stanje v romskih skupnostih, pravice Romov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, dostop do storitev primarnega zdravstvenega varstva kot izziv za zdravstvene delavce in nadaljnje potrebe ter možnosti za opolnomočenje za varovanje in krepitev zdravja. S strani Zveze Romov Slovenije pa so bili predstavljeni izzivi za pripadnike romske skupnosti v zvezi z dostopom do zdravstvenih storitev.

Za območje JV Slovenije, še posebej Novega mesta in Kočevja, je bil izredno pomemben tudi projekt, ki ga je od februarja 2015 do aprila 2016 izvajala Ljudska univerza Kočevje s partnerji. Projekt je bil sofinanciran s strani Norveškega finančnega mehanizma 2009-2014 in se je imenoval »Sodelovanje za zdravje Romov (SORO)«. Partnerji v projektu so bili tudi Mestna občina Novo mesto, Občina Kočevje in zdravstvene ustanove s tega območja. Glavni cilj projekta je bil razviti in preizkusiti programe za ranljive skupine Romov, da bi zmanjšali vrzel in zdravstvene neenakosti med Romi in splošno populacijo. V ta namen so se izvedle naslednje dejavnosti:

- programi usposabljanja za zdravstvene delavce in strokovno javnost;
- predstavitev sistema zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja;
- delavnice zdrave prehrane;
- program zdravstvenega varstva predšolskih romskih otrok;
- spodbujanje zdravega načina življenja, da se prepreči različne vrste zasvojenost.

Ciljne skupine projekta so bili ranljivi Romi, pa tudi zdravstveno osebje in strokovnjaki, ki delajo z Romi. Med projektom je bil med drugim razvit tudi program zdravstvene oskrbe v romskih naseljih, po katerem bodo Romom v prihodnje na voljo zdravstvene storitve in preventivne aktivnosti. Namen projekta je bil izboljšati obveščanje javnih uslužbencev, ki delajo z Romi, ter uskladiti in okrepiti medinstitucionalno sodelovanje.

Tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje (OE Murska Sobota) je v zadnjih šestih letih izvajal program promocije zdravja znotraj romske skupnosti, imenovan »Khetoun ži sastipe – Skupaj za zdravje«, in sicer v obliki tedenskih radijskih oddaj, ki so predvajane na romskem Radiu ROMIC in katerih cilj je okrepiti zdravje Romov v skupnosti.

V letu 2016 so potekale zdravstveno-vzgojne delavnice, ki jih je financiral MZ in jih je izvajalo društvo Romani union iz Murske Sobotne v sodelovanju s strokovnjaki s področja zdravja. Delavnice so se začele maja 2016 in se zaključile septembra 2016. Večina terenskega dela oziroma obiskov naselij je bila izvedena v mesecih julij, avgust in september. V tem obdobju so strokovno usposobljene ekipe (medicinske sestre, bolničarji-negovalci, strokovnjaki s področja prehrane (živilski tehnologji), farmacevti in drugi) obiskali kar 12 romskih naselij po celi Sloveniji. Na podlagi izvedenih delavnic je bilo ugotovljeno, da bi bilo več spodbude potrebno nameniti, ko so Romi vabljeni v zdravstvene ustanove (odnos do cepljenja, antibiotikov,

razvojne težave otrok, skrb za duševno zdravje). Iz pogovorov je bilo začititi, da narašča nezaupanje Romov v zdravstveno osebje, ker se velikokrat počutijo diskriminirane. Najbolj občutljiva populacija znotraj romske skupnosti so otroci in ženske. Prek izvedbe preventivnih zdravstvenih delavnic je bilo ugotovljeno, da so tovrstne delavnice zelo pomembne in potrebne, da bi se zdravstveno stanje Romov izboljšalo. Zavedati se je potrebno, da je velik problem pri katerikoli dejavnosti v prvi vrsti še vedno pismenost. Velik del romske populacije v Sloveniji nima dokončane niti osnovne šole, nekateri so končali samo štiri razrede. Drugi velik problem je jezik, saj nekateri slabo obvladajo jezik večinskega naroda, torej slovenščino, zato so takšne delavnice, ki v neposrednem okolju Romom na razumljiv način predstavljajo zdravstvene vsebine, praktično edina oblika, prek katere jih te vsebine dosežejo. S tem programom se želi izobraziti in ozavestiti Rome, da se sami začnejo zavedati pomena zdravja, da se zavedajo pomena zdrave prehrane, pravočasno prepoznajo bolezenske znake, ter poiščejo ustrezno pomoč.

V letu 2017 je MZ skladno s cilji NPUR izvedel javni razpis za sofinanciranje programov zdravstvenega varstva s poudarkom na zdravju romskih mladostnic, žensk in otrok. Z razpisom je bilo zagotovljeno sofinanciranje za leti 2017 in 2018. Predmet razpisa so bili programi pomoči, svetovanja in oskrbe ogroženih, ranljivih romskih skupin, še posebej žensk in deklic. Predmet javnega razpisa pa so bile vsebine, ki so se nanašale na spolno vzgojo, skrb za splošno in osebno higieno, kontracepcijo, samopregledovanje dojk, zdravstveno, socialno in pravno varstvo mladoletnih mater in njihovih otrok, vlogo ženske v povezavi z njenimi pravicami o odločanju o rojstvu, odnosu do in vzgoji otrok. Posebna pozornost se je namenila pogostim nosečostim in splavom mladoletnih deklet ter kroničnim boleznim dihal majhnih otrok. Aktivnosti v okviru tega javnega razpisa so se morale odvijati v romskih naseljih oziroma tam, ker je mogoče v največji meri vključiti ciljne skupine.

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2017 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

5.5 PODROČJE UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER

Kljub temu da je z Zakonom o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 11/18 – ZSPDLSL-1), Zakonom o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07, 70/08 – ZVO-1B, 108/09, 80/10 – ZUPUDPP, 43/11 – ZKZ-C, 57/12, 57/12 – ZUPUDPP-A, 109/12, 76/14 – odl. US, 14/15 – ZUUJFO in 61/17 – ZUreP-2) in z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) za področje urejanja prostora in prostorsko načrtovanje na lokalni ravni, s tem tudi za urejanje romskih naselij, pristojna občina, so si tako vlada kot lokalne oblasti tudi v letih 2015, 2016 in 2017 prizadevale izboljšati življenjske pogoje Romov. Finančne spodbude so potekale prek javnih razpisov za občine, kjer živijo Romi, in sicer za naslednje namene: izgradnjo vodovodnih sistemov, kar vključuje zajetja in cevovode do priključka uporabnika; izgradnjo kanalizacijskega omrežja, kadar je to potrebno zaradi zaščite vodnih virov oziroma drugih ekoloških zahtev; elektrifikacijo strnjenih naselij; novogradnje ali rekonstrukcije lokalnih cest in javnih poti; odkup zemljišč za ureditev in zaokrožitev naselij.

Decembra 2015 je bila sprejeta nova Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025, katere glavni cilji so povečana cenovna dostopnost in boljša dostopnost stanovanj za ranljive skupine. V poglavju 4.2 nove resolucije o povečanem dostopu do stanovanj za ranljive skupine je navedeno, da je pravica do stanovanja ena od temeljnih človekovih pravic. Brezdomstvo in slab dostop do stanovanj za socialno šibke in ranljive skupine predstavljajo resno obliko socialne izključenosti, zaradi česar bo država posebno pozornost namenila reševanju stanovanjskih problemov teh skupin v obdobju 2015–2025. Reševanje stanovanjskih problemov ranljivih skupin prebivalstva je zapleten in medsebojno povezan izziv, ki poleg fizičnega in finančnega dostopa do stanovanj vključuje tudi posebne programe in rešitve socialne varnosti, prilagojene posameznim ranljivim skupinam. Bivalne enote so namenjene reševanju stanovanjskih problemov najbolj prikrajšanih in ranljivih skupin, tj. prebivalcev, ki ostajajo brez domov ali jim grozi brezdomstvo, in prebivalci, ki živijo v izjemno negotovih

razmerah (npr. ženske, ki so doživele nasilje, in posamezniki, ki zaradi izselitve ali naravne nesreče ostanejo brez nastanitve). Bivalne enote ne predstavljajo trajne rešitve stanovanjskega problema in so namenjene le začasni dodelitvi. Gre za stanovanje, ki zagotavlja kakovostno stanovanje, hkrati pa predstavlja tudi minimalno finančno breme za svoje uporabnike.

Zagotavljanje neprofitnih najemnih stanovanj je v pristojnosti občin, ki morajo za dodelitev teh stanovanj prebivalcem, izvesti javni razpis, pri čemer se vse prošilce obravnava enako v skladu s pogoji naročil, ki niso in ne smejo biti diskriminatorni. Ponudbe oziroma javni razpisi za tovrstna stanovanja so objavljeni v javnih glasilih, posebna podpora Romom, da bi se prijavi na takšne razpise, pa ni bila predvidena. V nekaterih občinah, kjer živijo Romi, so si občine prizadevale zagotoviti dostop tudi romskim družinam do stanovanj izven romskih naselij, vendar se nobena od občin, kjer živijo Romi, do sedaj še zaprosila za sofinanciranje na podlagi Programa sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj v letih 2016 do 2020, za katerega je pristojen Stanovanjski sklad Republike Slovenije. Na to temo je z namenom predstavitve programa dne 20. 3. 2017 UN v sodelovanju s Stanovanjskim skladom Republike Slovenije, MOP in Občino Kočevje v Kočevju organiziral poseben posvet, ki je bil namenjen predstavitvi programa in možnosti sofinanciranja za potrebe občin, kjer živijo Romi. Na posvet so bile vabljene predvsem vse občine, kjer živijo Romi, združenja občin, predstavniki romske skupnosti v občinskih oziroma mestnih svetih, Svet romske skupnosti Republike Slovenije in nekatere druge institucije. Posveta so se udeležili predstavniki le petih občin, kjer živijo Romi, in sicer občin Kočevje, Novo mesto, Krško, Črnomelj, Metlika in Ribnica.

Za zagotavljanje pogojev za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti ter spodbujanje skladnega regionalnega razvoja se je prek posebnih ukrepov oziroma finančnih spodbud občinam iz državnega proračuna namenjal sredstva za urejanje osnovne komunalne infrastrukture na območjih, kjer večinsko živijo pripadniki romske skupnosti (romska naselja). Cilj tovrstnih ukrepov regionalne politike je doseganje skladnejšega regionalnega razvoja, saj so območja, kjer strnjeno živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti (romska naselja), praviloma manj razvita in njihova ureditev za občine pomeni veliko finančno breme. S finančnimi spodbudami države se je želelo doseči tudi hitrejši razvoj območij in naselij ter posledično prispevati k večjemu in hitrejšemu vključevanju pripadnikov romske skupnosti na teh območjih v družbo. Javne razpise na tem področju pripravlja in izvaja Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljnjem besedilu: MGRT). Zadnji javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2016 in 2017 je bil objavljen leta 2016. Namen razpisa je bil izgradnja osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. Cilj javnega razpisa je s sofinanciranjem investicij v osnovno komunalno infrastrukturo na območjih, kjer živi romska skupnost v Republiki Sloveniji, zagotoviti prebivalcem romskih naselij osnovne življenjske pogoje, potrebne za razvoj in življenje. Na razpisu so lahko kandidirale občine, ki imajo komunalno neurejena strnjena bivališča Romov – romska naselja in so v tekočem mandatu občinskega sveta v občinski svet izvolile predstavnika romske skupnosti v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo oziroma, ki so imele na dan objave razpisa v skladu z določbami ZRomS-1 ustanovljeno posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega člani so tudi predstavniki romske skupnosti. Razpisanih je bilo 2.000.000 evrov. Od tega 1.000.000 evrov za 2016 in 1.000.000 evrov v 2017. Sofinanciranih je bilo 11 projektov, in sicer za namene:

- vzpostavitev vodovodnega sistema, kar vključuje zajetja in cevovode do priključka uporabnika;
- izgradnjo kanalizacijskega omrežja, kadar je le-to potrebno zaradi zaščite vodnih virov oziroma drugih ekoloških zahtev;
- elektrifikacije v strnjenih naseljih;
- novogradenj ali rekonstrukcije lokalnih cest in javnih poti;
- odkupa zemljišč za ureditev in zaokrožitev naselij.

Sofinancirani projekti so vključevali:

- v 7 romskih naseljih izgrajeno fekalno ali meteorno kanalizacijo,
- v 2 romskih naseljih izgrajen vodovod,
- v 1 romskem naselju zagotovitev javne razsvetljave,
- v 3 romskih naseljih izgradnja novih cest ali pločnikov,

- v 1 občini odkup zemljišča za zaokrožitev romskega naselja.

Vlada je maja 2017 ustanovila tudi Medresorsko delovno skupino za reševanje prostorske problematike Romov (v nadaljnjem besedilu: MDS).

Cilj dela MDS je izboljšanje bivalnih razmer v romskih naseljih, naloge pa so:

- priprava pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji;
- priprava pregleda in analize dobrih praks urejanja prostorske problematike in bivalnih razmer Romov;
- priprava predloga ukrepov (zakonodajnih, organizacijskih, finančnih, ipd.) za ureditev prostorske problematike in izboljšanje bivalnih razmer Romov;
- druge naloge.

MDS bo delovala najkasneje do 31. 5. 2018. V MDS sodelujejo predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, Generalnega sekretariata vlade, UN, Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstva za javno upravo. Po potrebi se zaradi večje operativnosti pri delu MDS vabi tudi predstavnike drugih ministrstev in njihovih organov, redno pa se na sestanke MDS vabi tudi predstavnike Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, vladne komisije, Zveze Romov Slovenije, Skupnosti občin Slovenije in Združenja mestnih občin Slovenije, saj jim je s tem zagotovljena možnost za aktivno sodelovanje pri oblikovanju predlogov ukrepov za izboljšanje prostorske problematike in bivalnih razmer v romskih naseljih.

MDS se je sestala na devetih delovnih sestankih. Vlada se je dne 11. 1. 2018 seznanila z vmesnim poročilom o njenem delovanju in do takrat opravljenem delu, na zadnjem, 9. sestanku, pa je MDS obravnavala in potrdila osnutek *Zaključnega poročila o delovanju Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov*.

V zvezi s prihodnjimi možnostmi na področju prostorskega načrtovanja je potrebno izpostaviti rešitve, ki jih prinaša Zakon o urejanju prostora, ki ga je Državni zbor sprejel oktobra 2017, ki med drugim določa pripravo t.i. regionalnega prostorskega plana, ki je prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi Strategije prostorskega razvoja, njenega akcijskega programa, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev EU dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije in določijo bistvene razvojne možnosti. Regionalni prostorski plan je podlaga za pripravo regionalnega razvojnega programa, ki se pripravlja po predpisih o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Pri tem je pomembna novost, da občinski prostorski plani, kot so bili določeni z Zakonom o prostorskem načrtovanju, katerega določbe se uporabljajo do 1. 6. 2018, niso več obvezni, razen za mestne občine (75. člen ZUreP-2). Ta rešitev bi na eni strani pomenila razbremenitev za občine, na drugi pa bi krepila medobčinsko sodelovanje.

Več informacij o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2017 je podanih v prilogi 1 tega poročila.

Urejanje romskega naselja Žabjak – Brezje: aktivnosti Ministrstva za obrambo

Ministrstvo za obrambo (v nadaljnjem besedilu: MO) pri uresničevanju NPUR 2017–2021 nikjer ni navedeno kot nosilec ukrepa, temveč je posredno vključeno zgolj kot sodelujoče v poglavju »3.3.5.1 Ukrepi na področju bivanjskih razmer in dostopa do stanovanj«, s ciljem vključevanja naselij, kjer večinsko živijo Romi, v poselitveni sistem Slovenije in z dodatnimi ukrepi preprečitve nadaljnje izoliranosti, segregacije in getoizacije teh naselij.

MO se sooča s to problematiko na območju romskega naselja Žabjak v Novem mestu. V ta namen ministrstvo ponovno navaja, kot je poročalo že za Četrto poročilo Vlade Republike

Slovenije o položaju romske skupnosti v Sloveniji¹¹, da je glede ureditve zemljišč na območju Žabjaka v Novem mestu vključeno zaradi uzurpacije območja za potrebe obrambe, ki je v lasti Republike Slovenije in upravljanju MO. MO si vseskozi prizadeva za ureditev zemljišč na območju Žabjaka v Novem mestu (Vojašnica Franca Uršiča), na katera so se Romi naselili še v obdobju bivše JLA. MO je na podlagi takrat sklenjenega dogovora med JLA in Občino Novo mesto, ki se do osamosvojitve ni izvajal, z občino podpisalo dogovor v zadevi določitve namembnosti vojaških objektov v občini Novo mesto.

MO zaradi kompleksnosti problematike zemljišč Republike Slovenije, ki jih zasedajo Romi, sodeluje tudi z vladno komisijo, UN, Ministrstvom za okolje in prostor in Varuhom človekovih pravic Republike Slovenije. Hkrati na podlagi prejetih obvestil z nadzori in s prijavi pristojnim organom poskuša preprečiti nove nedovoljene posege na tem območju.

Informacije in glavni poudarki v letu 2016:

- v aprilu 2016 je MO sodeloval pri pripravi predloga odgovora vladi na peticijo Zveze Romov za Dolenjsko v zvezi z ureditvijo bivanjske problematike romskih manjšin v Mestni občini Novo mesto (naselje Žabjek), ki jo je posredovala Komisija Državnega zbora za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti. Sodeloval je tudi pri pripravi NPUR za obdobje 2017–2021;
- v oktobru 2016 je bilo Mestni občini Novo mesto izdano soglasje za začasno postavitve bivalnega kontejnerja na zemljišču v upravljanju MO, v k.o. Bršljin;
- v novembru 2016 sta se predstavnika MO udeležila dogodka v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome – Nacionalni posvet »Prostorske ureditve območij, kjer živijo Romi v RS«. Prav tako je MO v novembru 2016 podalo prijavo nedovoljene gradnje v romskem naselju Žabjak na Inšpektorat RS za okolje in prostor ter Policijo;
- v decembru 2016 se je predstavnik MO udeležil dogodka v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome – Usmerjene razprave »Strategija urejanja naselij, kjer živi romsko prebivalstvo v Mestni občini Novo mesto«.

Informacije in glavni poudarki v letu 2017:

- v januarju 2017 je MO na Mestno občino Novo mesto posredoval »Spremembe in dopolnitve občinskega prostorskega načrta Mestne občine Novo mesto – posebne smernice s področja obrambe, pri čemer je območje romskega naselja Žabjak ponovno izvzeto iz območja za potrebe obrambe, kot v predhodnih smernicah;
- v februarju 2017 sta se predstavnika MO udeležila sestanka na temo elektrifikacije romskega naselja Žabjak in sicer na pobudo Zveze Romov za Dolenjsko;
- v aprilu 2017 je MO podal prijavo nedovoljene gradnje v romskem naselju Žabjak na Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor ter Policijo;
- v maju 2017 je MO na Policijo podal prijavo o nastali škodi zaradi požara (požig gozda) na območju romskega naselja Žabjak, na zemljišču v upravljanju MO;
- v maju 2017 sta se predstavnika MO udeležila dogodka v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome – skupna usmerjena razprava »Strategija urejanja naselij, kjer živi romsko prebivalstvo v Mestni občini Novo mesto«;
- septembra 2017 je predstavnik MO sodeloval na 1. koordinaciji deležnikov – Spremembe in dopolnitve OPN Mestne občine Novo mesto (SD OPN 3);
- novembra 2017 je predstavnik MO sodeloval na 2. koordinaciji deležnikov v postopku priprave prostorskega načrta za romsko naselje Brezje – Žabjak.

MO navaja, da si ves čas prizadeva, da se za razreševanje navedene problematike sprejmejo ustrezni prostorski akti, s katerimi bi bili ustvarjeni pogoji za določitev območja, potrebnega za urejanje položaja romske skupnosti na tem območju in je v tej smeri večkrat posredovalo tudi pobude na Mestno občino Novo mesto. Žal so bile v preteklih letih ob sprejemanju občinskih prostorskih aktov zavrnjene rešitve, s katerimi bi se to območje dolgoročno opredelilo kot

¹¹ Dostopno na spletni strani UN prek:

http://www.un.gov.si/si/manjsine/romska_skupnost/ustavno_pravni_polozaj/ in http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Porocilo_2014_NG2.pdf (6. 4. 2018).

območje namenjeno za poselitev. Območje je zato po veljavnih prostorskih aktih še vedno območje izključne rabe za potrebe obrambe in po namenski rabi delno kmetijsko in delno gozdno zemljišče. To preprečuje tudi morebitne postopke prenosa zemljišč na lokalno skupnost. Da bi se s prostorskimi akti lažje izvedlo izločitev območja, ki ga zasedajo Romi, od območja vojašnice (območje izključne rabe za potrebe obrambe), je v skladu z dogovori med pristojnimi ministri ter Mestno občino Novo mesto, MO že ob usklajevanju smernic 2007 za pripravo OPN, zmanjšalo območje izključne rabe za potrebe obrambe ter v letu 2012 izvedlo parcelacijo. S tem je območje vojašnice s pripadajočim streliščem in vadiščem ločilo od območja, poseljenega z Romi. S sprejemom sprememb in dopolnitvijo obstoječega prostorskega akta, bi pristojnost urejanja nad temi zemljišči prešla na Mestno občino Novo mesto, ki bi tako suvereno načrtovala ureditve, ki bi zagotavljale nadaljnjo možnost poselitve in tudi možnost poslovnih dejavnosti romski skupnosti ter omogočale tudi lastniško ureditev teh zemljišč. V preteklosti, kljub večkratnim usklajevanjem na različnih ravneh niso bili izvedeni nobeni drugi ustrezni postopki niti na ravni pristojnih ministrstev niti na ravni lokalne skupnosti. Pozitiven premik v smeri reševanja te problematike je opazen šele v letu 2017, ko je Mestna občina Novo mesto v sodelovanju z drugimi državnimi resorji pričela s pripravo konkretnih prostorskih rešitev. Preprečevanje nadaljnjih nedovoljenih posegov na tem območju, ki jih prek pristojnih inšpekcij in drugih državnih organov izvaja MO, pomeni le preprečevanje nadaljnje uzurpacije zemljišča v lasti Republike Slovenije in širjenje romskega naselja, nikakor pa to ne predstavlja dolgoročne rešitve, ki jo bo potrebno sprejeti v zvezi s situacijo na območju Žabjaka. MO zato podpira prizadevanja pristojnih državnih organov in še posebej Mestne občine Novo mesto, da se problematika romskega naselja Žabjak, ki posledično predstavlja tudi problem zemljišč v lasti Republike Slovenije, uredi čim prej.

Mestna občina Novo mesto je s ciljem reševanja romske problematike dne 24. 5. 2016 sprejela Sklep o pričetku priprave Sprememb in dopolnitev OPN 3, Mestne občine Novo mesto (Dolenjski uradni list, št. 32/1), ki se prvenstveno nanašajo na prostorske ureditve romskega naselja Žabjak in Brezje. Navedeni prostorski akt delno sofinancira tudi Republika Slovenija. V letu 2017 so bili izdelani osnutki variantnih prostorskih ureditev, ki so bili predstavljeni državnim resorjem in drugi javnosti, na že navedenih »koordinacijah deležnikov«, ki se jih je udeležil tudi predstavnik MO. Kljub temu, da je območje romskega naselja Žabjak predvideno za prenos na Mestno občino Novo mesto, ki skladno s sprejetim Sklepom o pričetku priprave SD OPN 3 suvereno načrtuje prostorske ureditve na njem, MO še naprej tvorno sodeluje s predstavniki Mestne občine Novo mesto. Sodelovanje je pomembno tudi za MO, predvsem pri načrtovanju programov vmesnega prostora med načrtovanim naseljem in območjem Vojašnice Franca Uršiča z vadiščem, s ciljem zagotavljanja smotrne rabe prostora z ustreznimi programi.

Stališče MO je, da je navedeno problematiko možno rešiti zgolj z aktivno vlogo Mestne občine Novo mesto ter ostalih pristojnih ministrstev, in sicer MOP in MGRT. Pri tem bo MO aktivno sodeloval pri sprejemanju SD OPN Mestne občine Novo mesto s ciljem, da se zagotovi Mestni občini Novo mesto pristojnost prostorskega načrtovanja na območju Žabjek v okviru SD OPN3 in po sprejetju prostorskega akta prenos zemljišč v lastništvo Mestne občine Novo mesto. MO z navedenimi aktivnostmi ustvarja pogoje možnega reševanja zgolj prostorske problematike (na določenem območju Mestne občine Novo mesto), ki bo posledično pomenila osnovo za aktivnosti opredeljene v 3. členu ZRomS-1 in ukrepe opredeljene v NPUR 2017–2021.

5.6 PODROČJE KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI TER OHRANJANJA IN RAZVOJA ROMSKEGA JEZIKA

Vključevanje v družbeno in kulturno življenje in s tem tudi krepitev vloge skupnosti spodbujajo skoraj vsi veljavni zakoni na področju kulture, jezika in medijev, dodatno pa tudi vsi strateški in programski dokumenti iz pristojnosti Ministrstva za kulturo (v nadaljnjem besedilu: MK), ki romsko skupnost v omenjene predpise in dokumente vključuje kot eno od ustavno priznanih manjšinskih skupnosti. Tem potrebam in usmeritvam sledijo tudi vsi ukrepi, ki so na tem področju vključeni v NPUR 2010–2017.

MK je s posebnim programom, ki je namenjen varovanju posebnih pravic romske skupnosti in vključuje pozitivno diskriminacijo, tudi v letih 2015, 2016 in 2017 podpiralo kulturne dejavnosti romske skupnosti. Na javni razpis na področju romske skupnosti, ki je objavljen vsako leto, se lahko prijavijo nepridobitne kulturne organizacije s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki so registrirane za opravljanje kulturno-umetniških dejavnosti in posredovanje kulturnih dobrin v Sloveniji in delujejo vsaj eno leto od datuma registracije na področju romske skupnosti, ter ustvarjalci na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi.

V letu 2015 je MK podprl 93 projektov, v letu 2016 83 projektov in v letu 2017 75 projektov, višina razpoložljivih sredstev za ta namen na leto pa je bila v vseh treh letih približno dobrih 92.000,00 EUR na leto. Izbrani in izvedeni projekti so pokrivali različna področja kulture in izpolnjevali naslednje cilje: ohranjanje in spodbujanje kulture in identitete romske skupnosti, spodbujanje kakovostne kulturne ustvarjalnosti romske skupnosti in višjo raven zaščite kulturnih pravic v kontekstu prijavljenih človekovih pravic. Na razpis so se sicer lahko prijavile različne organizacije, ki delujejo na področju kulture, prav tako posamezni ustvarjalci na področju romske skupnosti s statusom samozaposlenih v kulturi, prednost pa so imeli projekti, ki so jih prijavile romske organizacije in posamezniki. Zaradi vsakoletnega povečevanja prijavljenih neromskih organizacij s projekti, ki so namenjeni Romom, in posledično nezadovoljstva romskih organizacij, MK razmišlja o uvedbi razpisnega pogoja v smeri vzpostavitve obveznega partnerstva neromskih organizacij z romskimi.

Poleg posebnega programa so se romska društva, organizacije in ustvarjalci lahko prijavili tudi na druge razpise in pozive MK, v kolikor so izpolnjevali pogoje in zadostili kriterijem. V teh primerih je šlo za t.i. integracijski program, ki se prav tako izvaja vsako leto.

V letu 2016 je MK izvedel tudi Javni razpis za izbor operacij za večjo socialno vključenost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru Evropskega socialnega sklada v letih 2016 – 2017. Naložbo sta sofinancirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija v okviru proračuna MK. Javni razpis se je izvedel v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020, prednostne naložbe: 9.1 Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti, specifičnega cilja: 9.1.3 Preprečevanje zdrsa v revščino oziroma socialno izključenost in zmanjševanje neenakosti v zdravju. Predmet javnega razpisa je bilo sofinanciranje operacij, ki so namenjene večji socialni vključenosti, krepitvi usposobljenosti in vstopu na trg dela na področju kulture (kulturnega in kreativnega sektorja) pripadnikov ranljivih skupin, ki so:

- manjšinske etnične skupnosti (pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, narodnih skupnosti, opredeljenih v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, različnih manjšinskih etničnih skupin ter priseljencev) in
- invalidi.

Na razpis so se lahko prijavile nepridobitne pravne osebe zasebnega prava, ki so bile ustanovljene kot društvo, zveza društev, zasebni zavod ali ustanova, in so imele v ustanovnem aktu ali drugem ustreznem pravnem aktu opredeljeno delovanje na področju kulture. Prijava je morala vsebovati partnerstvo z vsaj še enim društvom ali zvezo društev, ki ni bil/bila prijavitelj ali partner v drugem partnerstvu na tem javnem razpisu. Prijavitelj in/ali partner oz. partnerji (vsaj eden od njih) so morali imeti v ustanovnem aktu ali drugem ustreznem pravnem aktu opredeljeno delovanje na področju ranljivih skupin po tem razpisu. Skupna vrednost razpoložljivih sredstev za javni razpis za leti 2016 in 2017 je znašala 1.200.000,00 EUR, za sofinanciranje posamezne operacije pa so lahko zaprosili najmanj 60.000,00 EUR, največ pa 120.000,00 EUR. Od 90 prispelih vlog na razpis je bilo 12 izbranih za sofinanciranje. Naslednji javni razpis je predviden za leti 2018 in 2019.

Služba za kulturne raznolikost in človekove pravice MK je v vseh treh letih nudila strokovno pomoč in nasvete za izvedbo posebnega programa za kulturne projekte. Konkretna podpora prijaviteljem je potekala v obliki nasvetov in pomoči pri pripravi prošenj, izpolnjevanju obrazcev,

posredovanju ustreznih dokumentov, izpolnjevanju pogodbenih obveznosti in izvajanju projektov. Po objavi javnega razpisa so bile vsako leto v pomoč pri prijavi izvedene tudi delavnice na območju SV Slovenije (Murska Sobota) in na območju JV Slovenije (Novo mesto).

Več informacij o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2017 je podanih v prilogi 1 tega poročila.

Prav tako Republika Slovenija na podlagi veljavne zakonodaje na področju medijev spodbuja in finančno podpira dejavnosti, namenjene ozaveščanju javnosti o romski kulturi in jeziku, pa tudi dejavnostim, namenjenim spodbujanju informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti. Tudi v letih 2015, 2016 in 2017 je nacionalna radiotelevizija redno prenašala programe, namenjene Romom (tedenska enourna radijska oddaja »Naše poti – Amare droma« na 1. programu Radia Slovenija in 15-minutna televizijska oddaja »So vakeres? – Kaj govoriš?« na TV Slovenija, ki se predvaja vsakih 14 dni). Produkcijo radijskih in televizijskih programov za Rome na nacionalni radioteleviziji finančno podpira UN; prek krovne organizacije romske skupnosti pa UN podpira tudi Romski informacijski center ROMIC, ki uspešno deluje že več let in je pridobil samostojno lokalno radijsko frekvenco (Radio Romic).

5.7 PODROČJE OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

Slovenija ima za posamezne skupine, ki so zaradi katere od osebnih okoliščin bolj izpostavljene diskriminaciji, že sprejete posamezne resolucije, strategije, nacionalne programe itd., nima pa oblikovane oziroma vzpostavljene celovite nediskriminacijske politike, v okviru katere bi se oblikovali, izvajali in krepili ukrepi za ozaveščanje o vprašanih diskriminacije v družbi ter bi se zagotovila učinkovita pravna sredstva za žrtve diskriminacije (med drugim tudi za Rome).

Kljub temu je na tem področju potrebno izpostaviti pomembne premike, saj je bil aprila 2016 sprejet Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16), ki je nadomestil in posodobil veljavni Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja iz leta 2004. Zakon jasno prepoveduje diskriminacijo zaradi katerekoli osebne okoliščine, diskriminacija pa pomeni vsako neupravičeno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje, omejevanje ali opustitev, ki temelji na tej osebni okoliščini in katerega cilj ali posledica je manj ugodna obravnava ali položaj določene osebe. Gre torej za splošen oziroma krovni zakon, ki določa varstvo pred diskriminacijo zaradi katerekoli osebne okoliščine na različnih področjih družbenega življenja. Temeljni namen tega zakona je tudi zagotovitev ustrezne organizacijske samostojnosti in neodvisnosti delovanja zagovornika oziroma zagovornice načela enakosti in s tem dosledna usklajitev slovenskega pravnega reda s pravnim redom EU. Po novem samostojen in neodvisen organ na področju varstva pred diskriminacijo opravlja naloge zagotavljanja neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije, ozaveščanja, inšpekcijska nadzora in sodelovanja v sodnih postopkih, izvajanja neodvisnih študij, raziskav, analiz in spremljanja stanja, objavljanja neodvisnih poročil in sestavljanja priporočil ter izmenjave razpoložljivih informacij z ustreznimi organi Evropske unije.

Postopki odkrivanja in dosledno ukrepanje ob primerih diskriminacije in ozaveščanje glede diskriminacije sodijo med pomembne naloge policije, ki so zajete tako v letnem načrtu dela policije kot v Srednjeročnem načrtu dela in razvoja policije za obdobje 2013–2017, v Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 in v drugih strateških dokumentih. Z namenom ozaveščanja o diskriminaciji je Policijska akademija sprejela program usposabljanja FA012 – Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov ter preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti, ki ga je leta 2009 potrdil programski svet Policijske akademije in je namenjen pridobitvi ustreznega znanja za prepoznavanje in razumevanje različnih oblik diskriminacije. Delavci Policije se usposobijo za ustrezno odzivanje v stikih z »drugačnimi«, odrinjenimi na rob družbe, socialno izključenimi zaradi njihovega porekla, vrednot, načina življenja, usmerjenosti (spolne, verske, politične ipd.) in osebnostnih lastnosti. Udeleženci usposabljanja spoznajo družbene stereotipe in predsodke, ki so lahko podlaga za diskriminacijo; spoznajo in razumejo vlogo in pomen deklaracij in konvencij o človekovih pravicah; spoznajo različne pristope policij držav EU pri preprečevanju

diskriminacije; ozaveštujejo lastne predsodke in nujnost njihovega obvladovanja pri policijskem delu; spoznajo oblike diskriminacije, ukrepe in možnosti za njihovo odpravljanje v Sloveniji; razvijajo empatijo do »drugačnih«, marginaliziranih in socialno izključenih ter razumejo pomembnost dialoga za vzpostavljanje partnerstva na področju varnosti s predstavniki skupnosti, ki so zaradi diskriminacije potencialno ogroženi.

Ta usposabljanja Policijska akademija od leta 2009 izvaja za policiste, od leta 2013 naprej pa tudi za druge javne uslužbenke, ki se v okviru svojega delovanja in pristojnosti srečujejo s pripadniki romske skupnosti, pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter pripadniki drugih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji.

Usposabljanja policistov in javnih uslužbencev so vključena v letni načrt dela Policije in so bila predlagana tudi kot ukrepi so vključeni v nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2017 - 2021. V letu 2017 so bila za delavce Policije izvedena usposabljanja po programu »Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov in preprečevanje diskriminacije pri delu policije v multikulturni družbi«, in sicer za policiste naslednjih policijskih uprav PU Murska Sobota (23 udeležencev), PU Ljubljana (73 udeležencev), PU Kranj (24 udeležencev) in PU Koper (27 udeležencev). Skupno se je usposabljanj udeležilo 147 udeležencev.

Policija je 30. 6. 2015 zaključila izvajanje projekta »Osveščanje javnih uslužbencev, Romov in širše javnosti z namenom preseganja ovir in izboljšanja kakovosti sobivanja – SKUPA-J«, ki je bil prijavljen v okviru razpisov Evropske komisije (DG Justice) iz programa »PROGRESS (2007–2013), Section 4 – Antidiscrimination and Diversity«. Cilj projekta je bil prek ozaveščanja in izobraževanja javnih uslužbencev, ki delajo z Romi, pripadnikov romske skupnosti in širše javnosti doseči boljše razumevanje kulturnih razlik ter preseči stereotipe in predsodke. V letu 2015 je Policija za javne uslužbenke, ki delajo s pripadniki romskih skupnosti, izvedla usposabljanja, na katerih so uslužbenci usvojili nekatere koristne socialne veščine in pojme, kot so predsodki, stereotipi, ksenofobija, diskriminacija itd. Predvsem so javni uslužbenci spoznali orodja, s katerimi lahko prepoznajo in preprečijo različne oblike predsodkov in nestrpnosti. Tako je bilo v letu 2015 izvedenih 11 delavnic za javne uslužbenke Centrov za socialno delo (Slovenj Gradec, Celje, Velenje, Šentjur pri Celju, Grosuplje, Novo mesto), za javne uslužbenke občinske uprave občine Črnomelj, učitelje Osnovne šole Dragotin Kette Novo mesto in zaposlene v Razvojno-izobraževalnem centru Novo mesto. Skupno se je usposabljanj udeležilo 292 javnih uslužbencev. Povratne informacije udeležencev so pokazale na potrebo po tovrstnih usposabljanjih, kar je bilo vključeno v letni načrt dela policije za leto 2016 in kasneje tudi v NPUR 2017–2021.

V letu 2017 so bila izvedena 4 usposabljanja za javne uslužbenke, ki se v okviru svojih pristojnosti srečujejo s pripadniki romske skupnosti. Tako so bila izvedena usposabljanja za javne uslužbenke v regiji Murska Sobota (28 udeležencev iz CSD, ZD, OŠ, lokalne skupnosti,...), za javne uslužbenke v občini Ribnica (23 udeležencev iz CSD, UE, ZD, VVZ, JSRSKD, OŠ, lokalne skupnosti, medobčinskega inšpektorata itd.), za javne uslužbenke v OŠ Šentjernej (53 udeležencev učiteljev) in za javne uslužbenke v regiji Nova Gorica (13 udeležencev iz CSD). Skupno se je usposabljanj udeležilo 117 udeležencev.

Ena izmed oblik dela na področju policijskega dela v skupnosti je tudi aktivna vloga policije v varnostnih sosvetih v občinah in krajevnih skupnostih, kjer živi romska skupnost. Tako se v nekaterih lokalnih skupnostih že uspešno izvajajo aktivnosti v varnostnih sosvetih. Medsebojna izmenjava informacij in ugotavljanje varnostnih problemov, ki se nanašajo na delovanje policije, nedvomno pozitivno vpliva na večje zaupanje v delo policije na območjih z romskimi naselji. Poudariti je treba, da v posameznih lokalnih skupnostih še niso prepoznali prednosti tovrstnega reševanja in obravnavanja problemskih situacij. Policija si bo prizadevala, da z ustrezno predstavitvijo vpliva na ustanovitev posvetovalnih teles oziroma multidisciplinarnega pristopa. Prav tako je treba poudariti, da policija v okviru izvajanja policijskega dela v skupnosti sodeluje tudi v občinskih komisijah za reševanje romske problematike oziroma spremljanje položaja romske skupnosti. Pri tem je tudi aktivno sodelovala pri pripravi občinskih strategij za reševanje

romske problematike in se udeležuje sej komisij, kjer se obravnavajo konkretne problemske situacije.

V NPUR 2017–2021 je opredeljen tudi ukrep »Izvajanje policijskega dela v skupnosti«, katerega cilja sta okrepiti partnerski odnos z lokalno skupnostjo in se zavzemati za učinkovito reševanje najrazličnejših potreb po varnosti. Tak partnerski odnos omogoča pridobivanje informacij za pravočasno odkrivanje varnostnih problemov. Izvajanje policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnostih je osredotočeno na neposredno delo policije z romsko skupnostjo in reševanje posameznih problemskih vprašanj skupaj z ostalimi subjekti. Policija je v okviru svojega delovanja intenzivirala izvajanje preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Pri tem kot povezovalni člen aktivno sodeluje in tudi vpliva na dinamiko delovanja različnih posvetovalnih teles ter strokovnih in multidisciplinarnih timov, v katere se vključijo tudi predstavniki romske skupnosti. Neposredno delo teh timov ima zelo velike učinke pri preprečevanju vseh problemskih situacij in za ugotavljanje ter izvedbo ukrepov ob zaznavi vseh problemskih situacij in kršitev pozitivne zakonodaje. Pri izvajanju policijskega dela v romski skupnosti je policija dosledno uresničevala svoje temeljne naloge. To so predvsem naslednji: več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo, državnimi organi in civilno družbo, večja vidnost in okrepljena prisotnost policistov v lokalni skupnosti, večji občutek varnosti, večje zaupanje v delo policije in zadovoljstvo z njim ter učinkovito preprečevanje in preiskovanje kriminala.

Področje dela policije v večkulturni družbi in s subkulturnimi skupinami je sistemsko umeščeno v Center za raziskovanje in socialne veščine, v Policijski akademiji, na Generalni policijski upravi (v nadaljevanju CRSV PA GPU). V okviru izvajanja aktivnosti na tem področju dela, deluje tudi stalna delovna skupina. Policijske uprave so v letu 2017 načrtovale in izvedle skupno 141 preventivnih aktivnosti, ki so bile (skladno z Usmeritvami za izvajanje preventivnega dela in Navodilom o evidentiranju preventivnih aktivnosti) vnesene v evidenco preventivnih aktivnosti. CRSV PA GPU pa je v letu 2017 opravil 210 preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Te najrazličnejše aktivnosti, usmerjene v romsko skupnost, so se nanašale na izvajanje sestankov, neformalnih razgovorov, svetovanj in opozarjanj, ozaveščanj o posameznih problemskih situacijah, izobraževanj predstavnikov romske skupnosti ter neposrednih aktivnosti z romsko skupnostjo na terenu. Skupno je bilo v letu 2017 izvedenih 351 preventivnih aktivnosti.

Policija na vseh treh nivojih aktivno sodeluje z legitimnimi predstavniki romske skupnosti (Svet romske skupnosti Republike Slovenije), romskimi organizacijami in posamezniki. Aktivno sodelovanje s Forumom romskih svetnikov, ki zastopa romske svetnike, ki so izvoljeni predstavniki v občinske svete občin, je potekalo na rednih sestankih, na katerih lahko tako policija kot romska skupnost in ne nazadnje tudi lokalne skupnosti namenijo več pozornosti ugotavljanju posameznih problemskih situacij in reševanju težav. Leta 2017 so bili organizirani trije sestanki (Novo mesto, Kočevje in Grosuplje), kjer so poleg romskih svetnikov in policije sodelovali tudi predstavniki občin in v enem primeru tudi UN, s katerim ima Policija vzpostavljeno odlično sodelovanje. Oba organa si redno izmenjujeta informacije o posameznih problemskih situacijah s ciljem iskanja rešitev. Policija na vseh treh nivojih tudi aktivno sodeluje v projektu UN – nacionalni platformi za Rome – katerega cilji so okrepiti posvetovalni proces, vzpostaviti odprt in strukturiran postopek posvetovanja ter okrepiti izmenjavo dobrih praks in izkušenj. Projekt je ciljno usmerjen k Romom (predvsem otrokom in mladostnikom), institucijam in nevladnemu sektorju. Policija je v letih 2016 in 2017 v projektu sodelovala pri ugotavljanju ključnih izzivov za reševanje problemov v romski skupnosti, na podlagi katerih so se ugotovljale potrebe in oblikovali ukrepi za reševanje. V letu 2017 so predstavniki Policije aktivno sodelovali tudi v medresorski delovni skupini za pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1.

Z namenom krepitve aktivnega delovanja organizacij romske skupnosti in aktivnega vključevanja in podpore organizacij romske skupnosti ostalim ukrepom na nacionalni ali lokalni ravni je UN tudi v letih 2015, 2016 in 2017 finančno podpiral romske organizacije oziroma združenja pri njihovih aktivnostih, in sicer:

1. Svet romske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki se financira neposredno na podlagi ZRomS-1, saj je krovna organizacija, ki zastopa interese romske skupnosti v povezavi z nacionalnimi organi. Sredstva so zagotovljena v državnem proračunu;

2. programe aktivnosti organizacij romske skupnosti na podlagi javnega razpisa.

V letih 2015, 2016 in 2017 so bili podprti programi aktivnosti naslednjih organizacij romske skupnosti (zvez društev)¹²:

- Zveze Romov Slovenije,
- Zveze romske skupnosti Slovenija Umbrella – Dežnik,
- Zveze za razvoj romske manjšine – Preporod,
- Zveze Romov za Dolenjsko,
- Romske športne zveze Slovenije.

V okviru sofinanciranih programov aktivnosti organizacij romske skupnosti so bile izvedene številne aktivnosti (delavnice, konference, posveti, ozaveščevalne, izobraževalne in aktivacijske aktivnosti), ki so jih izvajale same organizacije romske skupnosti (zveze društev) ali v sodelovanju z različnimi institucijami in organizacijami, in sicer z namenom spodbujanja aktivacije in večjega vključevanja Rominj in Romov v družbo, prispevanja k opolnomočenju pripadnic in pripadnikov skupnosti in izboljšanju njihovega položaja ter prispevanja k odpravljanju nestrpnosti med večinskimi in manjšinskimi prebivalstvom, še posebej v lokalnih okoljih.

Z dodeljevanjem sredstev krovni romski organizaciji v Sloveniji in drugim romskim organizacijam in združenjem se podpira krepitev zmogljivosti romske civilne družbe, medtem ko so postopki vključevanja romske civilne družbe v načrtovanje, izvajanje in spremljanje akcijskih načrtov in ukrepov zagotovljeni tako v zakonskih določilih ZRomS-1 kot tudi v praksi, ko pristojna ministrstva in lokalne samouprave obravnavajo vprašanja, povezana s pripadniki romske skupnosti.

Več informacij o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v zvezi z delom Policije in UN na tem področju v letu 2017 je podanih v prilogi 1 tega poročila.

5.8 AKTIVNOSTI SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: svet) je v letih 2015 in 2016 izvajal naslednje pomembnejše aktivnosti:

- izvedba štirih delavnic v sodelovanju z MK glede javnega razpisa za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti (svet je v sodelovanju z MK organiziral štiri delavnice za romska društva, ki so se prijavila na Javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti v letu 2015 in v letu 2016, ki ga je objavil MK; prvi dve delavnici sta potekali 22. 1. 2015 v Murski Soboti in 26. 1. 2015 v Novem mestu, drugi dve delavnici pa 8. 12. 2015 v Murski Soboti in 10. 12. 2015 v Novem mestu; za pripravo delavnic se svet skupaj z MK odloča zato, da romska društva lažje pripravijo prijavo projektov; delavnice je izvajala javna uslužbenka, zaposlena v Službi za kulturne raznolikosti in človekove pravice v okviru MK);
- predstavitev knjige »Romi in romska naselja v Sloveniji« avtorja Jerneja Zupančiča (v okviru mednarodnega dneva Romov, ki je 8. aprila, je svet pripravil predstavitev navedene knjige; predstavitev je potekala 1. 4. 2015 v prostorih Zveze Romov Slovenije v Murski Soboti; uvod k predstavitvi je podal mag. Stane Baluh, direktor UN, knjigo pa je predstavil sam avtor);
- tematska razprava: Priprava nove nacionalne strategije vključevanja Romov za obdobje 2016–2021 (ker je v tem obdobju potekala priprava nove nacionalne strategije vključevanja Romov za obdobje 2016–2021, se je v ta proces aktivno vključil tudi svet; na tematski razpravi so bili zbrani predlogi, mnenja in pobude tako članov sveta kakor tudi ostalih romskih organizacij ter posameznih aktivistov; na temo priprave nove nacionalne strategije za vključevanje Romov je v letu 2015 in 2016 potekalo kar nekaj sestankov na različnih ministrstvih, ki so se jih udeležili tudi predstavniki sveta; na teh sestankih so predstavniki sveta med drugim izpostavili tudi ukrepe in cilje, ki so bili predlagani na tematski razpravi);

¹² Informacije o javnih razpisih UN v posameznem letu so dostopni na spletni strani UN prek: http://www.un.gov.si/si/o_uradu/javne_objave/javni_razpisi/ (5. 4. 2018).

- izvedba javnega razpisa »Sofinanciranje programov in projektov romskih društev s področja romskih žensk in otrok v letu 2015 (JR-RD 2015)« (svet je dne 15. 5. 2015 v Uradnem listu RS št. 34/2015 objavil Javni razpis za sofinanciranje programov in projektov romskih društev s področja romskih žensk in otrok v letu 2015, ki je bil odprt do 1. 6. 2015);
- aktivno sodelovanje in podajanje predlogov pri pripravi in usklajevanju predloga NPUR 2017–2021 ter aktivno sodelovanje pri pripravi in usklajevanju predloga sprememb in dopolnitev Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (svet je aktivno sodeloval na sestankih, ki so bili namenjeni pripravi NPUR 2017–2021; osnutek nacionalnega programa je svet obravnaval tudi na svoji redni seji; po mnenju sveta je nacionalni program ukrepov eden pomembnejših dokumentov, ki lahko bistveno prispeva k izboljšanju položaja romske skupnosti v Sloveniji; v zvezi s spremembami veljavnega Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji je svet že v preteklosti pripravil predloge za njegovo spremembo, ki so jih podale različne romske organizacije; svet je podprl potrebo po spremembi in zavzel stališče, da bi bilo potrebno prečesati celoten zakon in popraviti ter spremeniti vse pomanjkljivosti zakona, posebno pozornost pa nameniti spremembam 5. člena zakona; svet se je udeleževal vseh različnih sestankov na temo sprememb zakona).

Aktivnosti, ki jih je svet izvajal v letu 2017, so razvidne iz priloge 1 tega poročila, na tem mestu pa se podrobneje predstavlja aktivnosti, ki jih je svet izvajal v zvezi z urejanjem pitne vode v romskem naselju Dobruška vas v občini Škocjan, kar ni zajeto v pregledu uresničevanja ukrepov NPUR 2017–2021 (priloga 1). Svet je že v letu 2016 aktivno sodeloval pri urejanju pitne vode v romskem naselju Dobruška vas v občini Škocjan. V ta namen je svet prejel finančna sredstva v višini 30.000,00 EUR, ki jih je dodelila vlada. Svet je uredil polnitev cistern s pitno vodo in plačal nastale stroške. Na to temo je bilo izpeljanih tudi nekaj sestankov. Težava je nastala, ko je zaradi nizkih temperatur voda zamrznila. Svet je iskal rešitve v smeri izolacij cistern. Ker je prišlo do upora s strani Romov v Dobruški vas in zbiranja peticije, je svet sklical sestanek tudi na Občini Škocjan. Svet je predlagal napeljavo vodovodnih cevi do hiš, ki še nimajo vode. Stroški za napeljavo bi se pokrili iz sredstev, ki jih je svet dobil za ta namen, vendar zaradi težav z dovoljenji do realizacije ni prišlo. Svet je nato tudi v letu 2017 skušal rešiti nastalo težavo, zato je bilo na to temo klicanih kar nekaj sestankov z županom Občine Škocjan, UN in izvajalcem pristojne gospodarske službe. Na podlagi teh sestankov in dogovorov je prišlo do sklepa, da bo podjetje Komunala Novo mesto d.o.o. v naselju Dobruška vas postavilo dva zabojnika, ki bosta opremljena tako, da bodo prebivalci naselja iz njiju lahko črpali vodo. Svet je zbral tudi podpise in soglasja prebivalcev Dobruške vasi, ki so se strinjali, da se jim strošek za plačilo vode odteguje od denarne socialne pomoči, ki jo prejema. Trenutno v romskem naselju Dobruška vas že stojita dva kontejnerja, iz katerih prebivalci uspešno črpajo vodo.

5.9 AKTIVNOSTI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, KJER ŽIVIJO ROMI

Za potrebe priprave tega poročila je UN za informacije zaprosil tudi občine, kjer živijo Romi. Zaprošilo je zajemalo vprašanja o tem:

1. ali je občina sprejela podrobni področni program ukrepov / akcijski načrt / strategijo na tem področju (občinam je bila v pregled in dopolnitev posredovana tabela, za katero se je občine prosilo, da jo pregledajo in po potrebi dopolnijo z aktualnimi informacijami);
2. ali je občina v občinskem proračunu zagotovila sredstva za uresničevanje ukrepov in aktivnosti na tem področju in koliko je bilo teh sredstev ter za katere namene;
3. katere ukrepe in aktivnosti na tem področju je občina izvedla v letih 2015, 2016 in 2017;
4. ali je na ravni občine na tem področju vzpostavljeno medinstitucionalno sodelovanje – ali je v občini vzpostavljen npr. t.i. multidisciplinarni tim, katerega koordinator je občina ali druga institucija, ki deluje na lokalni ravni; in ali so na ravni krajevnih skupnosti vzpostavljeni t.i. varnostni sosveti oziroma ali se kažejo potrebe po tem;
5. na kakšne načine občina zagotavlja podporo delu članov občinskega / mestnega sveta in ali ter na kakšen način je te podpore deležen tudi predstavnik romske skupnosti v občinskem / mestnem svetu ter ali v občini zaznavajo potrebe po dodatni podpori delu predstavnikov romske skupnosti v občinskem / mestnem svetu.

Na podlagi odgovorov¹³ občin, ki jih je UN prejel za potrebe priprave tega poročila, je v nadaljevanju podan pregled stanja, in sicer:

1. pregled po občinah je podan v prilogi 4 k temu poročilu. Možno je ugotoviti, da večina občin nima sprejetega celovitega in učinkovitega akcijskega načrta na tem področju, ki bi ga sistematično uresničevala in spremljala napredek na lokalni ravni. Kljub temu pa večina občin izvaja določene ukrepe, ki so namenjeni večji in hitrejši integraciji pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju;
2. informacije oziroma ugotovitve o vprašanju zagotavljanja sredstev za uresničevanje ukrepov in aktivnosti na področju romske skupnosti v občinskem proračunu so podane v točki 6.3 tega poročila;
3. so v nadaljevanju izpostavljene nekatere informacije v zvezi z ukrepi in aktivnostmi občin v letih 2015, 2016 in 2017.

Na podlagi informacij, ki so jih posredovale občine, je možno oceniti, da so pristopi občin zelo različni. V primerih občin, kjer ima vodstvo (župan) jasno vizijo, močno voljo in pripravljenost doseči napredek na tem področju ter sposobnost in pogum predstaviti svojo vizijo tudi občinskemu svetu in večinskemu prebivalstvu, je zaznati največjo aktivnost občine in tudi največ napredka. V teh občinah je občina večinoma prevzela vlogo koordinatorja na lokalni ravni, ki povezuje in sodeluje z vsemi pristojnimi institucijami in organizacijami ter zagotavlja tudi primerno vključenost predstavnikov romske skupnosti v svoje aktivnosti. Tako je v teh občinah v večji meri vzpostavljeno dobro sodelovanje z državnimi institucijami, ki delujejo v lokalnem okolju, prav tako sodelovanje s pristojnimi vladnimi organi (ministrstvi, UN itd.). Velik primanjkljaj po drugi strani pa v večini občin predstavlja vključevanje v ukrepe in aktivnosti s strani romskega prebivalstva in premajhna prisotnost konkretnih vsebin in aktivnosti organizacij romske skupnosti (društev, zvez društev) v okoljih, kjer Romi živijo (na terenu), kljub obstoječim možnostim in višini sofinanciranja, ki ga prejemajo. Zaznati je premalo povezovanja med obstoječimi ukrepi, projekti in različnimi izvajalci, ki bi se lahko med seboj povezovali in aktivnosti med seboj prepletali in dopolnjevali, s čimer bi se dosegel večji učinek na terenu. Le redki predstavniki romske skupnosti in le redke organizacije romske skupnosti se po vsebini lotevajo aktivnosti, ki bi dejansko pripomogle k izboljšanju položaja in integraciji pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju ter izboljšanju sobivanja z okoliškim prebivalstvom. Večina aktivnosti organizacij romske skupnosti ostaja na področju kulture, jezika in delno izobraževanja, le v manjši meri pa se te organizacije aktivno vključujejo v ta proces na drugih področjih, kot so prostorsko urejanje, zaposlovanje in zdravje¹⁴, in sodelujejo z občino in drugimi institucijami ter organizacijami z namenom doseganja kar najboljšega učinka integracije romskega prebivalstva v lokalnem okolju.

Največ ukrepov, ki jih izvajajo občine, je vezanih na prostorsko urejanje, še posebej v jugovzhodnem delu Slovenije (še vedno) predvsem na urejanje romskih naselij (prostorsko načrtovanje in zagotavljanje komunalne infrastrukture) in na zagotavljanje osnovnih bivalnih pogojev ter s tem povezanih temeljnih človekovih pravic, kot sta dostop do pitne vode in sanitarij ter vprašanje zagotavljanja dostopa do električne energije. Enega največjih izzivov v

¹³ UN je zaprosilo za posredovanje informacij pred pripravo poročila naslovil na 27 občin, in sicer na občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje, Turnišče, Grosuplje, Ribnica, Škocjan, Brežice, Maribor, Celje, Ljubljana in Velenje. UN je prejel odgovore s strani 21 občin, odgovora niso poslale občine Beltinci, Puconci, Semič, Šentjernej, Tišina in Turnišče. Tako Mestna občina Ljubljana kot Mestna občina Celje sta glede na svojo demografsko strukturo izpostavili, da v občini ni organizirane »romske skupnosti«, da se sicer ve, da v občini živijo (tudi) Romi, vendar ni mogoče govoriti o tradicionalnih oziroma avtohtonih sklenjenih romskih naseljih oziroma o romski skupnosti, saj gre za mešano zastopanost Romov z ostalimi prebivalci. V teh dveh občinah so Romi obravnavani enako kot vsi ostali občani in občina za njih ne izvaja posebnih ukrepov.

¹⁴ Edina organizacija romske skupnosti, ki (zaenkrat) deluje (tudi) na tem področju, je društvo Romani union iz Murske Sobote, ki je v preteklih letih pridobilo status humanitarne organizacije in se uspešno prijavlja na javne razpise iz pristojnosti MZ.

zvezi s temi vprašanji nedvomno predstavlja velika finančna odvisnost znotraj skupnosti oziroma med družinami, ko posameznik oziroma družina, ki ima legalno urejen dostop do električne energije, proti plačilu omogoča dostop do električne energije drugim posameznikom in družinam oziroma nelegalno priključitev ostalih objektov, ki ne izpolnjujejo pogojev za ureditev legalnega dostopa do električne energije. S kompleksnostjo izzivov na področju prostorske problematike Romov se na vladni ravni od maja 2017 poglobljeno ukvarja Medresorska delovna skupina za reševanje prostorske problematike Romov (v nadaljnjem besedilu: MDS), v kateri poleg članov delovne skupine, ki prihajajo iz pristojnih vladnih organov, aktivno sodelujejo tudi predstavniki Mestne občine Novo mesto, Občine Kočevje in Občine Krško ter predstavniki združenj občin. Na sestanke delovne skupine so vabljeni tudi predstavniki romske skupnosti, vendar se sestankov ne udeležujejo. MDS je z delom zaključila 31. 5. 2018, januarja 2018 pa se je Vlada seznanila z vmesnim poročilom te delovne skupine o do tedaj opravljenem delu. Več informacij o MDS je podanih v točki 5.5 tega poročila in v tabeli uresničevanja ukrepov NPUR 2017–2021 v prilogi 1, in sicer pri poročilu o uresničevanju ukrepa »Priprava predlogov rešitev za izboljšanje bivalnih razmer Romov po posameznih romskih naseljih na podlagi pregleda trenutnega stanja prostorske problematike«. Občine na ostalih področjih bolj ali manj tesno in uspešno sodelujejo s pristojnimi institucijami, ki delujejo v lokalnem okolju (npr. centri za socialno delo, vrtci, šolami, uradi za delo, inšpekcijami, policijo, različnimi zavodi, nevladnimi organizacijami itd.) ter bolj ali manj aktivno in uspešno opravljajo funkcijo lokalnega koordinatorja, ki vse te institucije povezuje s ciljem zagotavljanja večje in kakovostnejše integracije pripadnikov romske skupnosti v družbo v lokalnem okolju.

V poročilih občin je bilo tudi večkrat izpostavljeno, da se v prihodnje, po sprejemu vladnega predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, na področju izobraževanja, natančneje, v zvezi z neupravičeni izostajanjem od pouka, pričakuje boljše rezultate, saj je ta predlog zakona predvidel tudi odvzem otroškega dodatka v primerih neupravičene odsotnosti otrok od pouka. Predlog novele zakona v tem delu kasneje v Državnem zboru ni bil sprejet.

V svojih poročilih občine navajajo tudi nekaj uspešnih pristopov k urejanju na posameznem področju, tako npr. **Mestna občina Maribor** navaja, da je bilo v preteklosti v Mariboru največje število deložacij iz neprofitnih stanovanj v Sloveniji, ki so bile posledica neplačevanja najemnin in obratovalnih stroškov neprofitnih stanovanj v lasti Javnega medobčinskega stanovanjskega sklada Maribor. Ker je bila problematika pereča in veliko prebivalcev ni zmoglo rednega plačevanja obveznosti, so povabili k sodelovanju društvo Kralji ulice, kamor se lahko njihovi najemniki in drugi občani Maribora obrnejo, kadar bi imeli težave s plačevanjem položnic ali bi jim grozila izguba stanovanja. V letu 2017 je tako društvo Kralji ulice vzpostavilo stik s prebivalci s skupnim prostorom v Preradovičevi ulici, kjer po neuradnih podatkih prebiva največ romskih prebivalcev in kjer je bilo v preteklosti veliko težav (nesporazumi med stanovalci, hrup, uničevanje opreme itd.) in kjer je moral sklad v preteklosti angažirati varnostno službo. Prek aktivnosti društva Kralji ulice so prebivalci dvignili kakovost življenja in raven zadovoljstva najemnikov ter vzpostavili zaupanje s tamkajšnjimi prebivalci kot tudi z Romi.

Kot primer pozitivnega ukrepanja in sodelovanja prebivalcev je potrebno izpostaviti aktivnost **Občine Dobrovnik**, ki je v preteklosti s pomočjo Študentske delovne brigade prek projekta Študentske organizacije Univerze v Mariboru uredila nasip in jarek v romskem zaselku na vzhodnem delu občine, ki so ga prizadele poplave v letu 2014, pri čemer je občina zagotovila ves potreben material za ureditev nasipa in financirala strojna dela. Na področju varnostne tematike občina trenutno aktivno podpira pobudo Policijske uprave Murska Sobota (PU Murska Sobota) in Foruma romskih svetnikov iz novembra 2017, da bi se za celotno območje PU Murska Sobota ustanovil t.i. »Romsko-večinski družbeni sosvet« z namenom zagotavljanja večje varnosti na območju PU Murska Sobota. Predlog je, da bi vodenje »Romsko-večinsko družbenega sosveta« prevzela Mestna občina Murska Sobota, kot največja lokalna skupnost v Pomurju, oziroma predstavnik lokalne skupnosti, ki bi ga izbrala vodstva občin Pomurja, ki imajo romsko skupnost (11 občin v Pomurju). Naloge takšnega sosveta bi bile: delovanje na področju prometne varnosti, zagotavljanja javnega reda in miru ter preprečevanja kriminalitete v romskih naseljih, analiziranje varnostnih razmer v romskih naseljih, oblikovanje strategij s področja

varnosti, izvajanje projektov, izdajanje preventivnega gradiva (zloženke, plakati), organiziranje okroglih miz in animiranje romskega lokalnega prebivalstva k skupnem reševanju varnostne problematike v romskih naseljih. Na PU Murska Sobota bodo v namen ustanovitve in podpis ustanovne listine pripravili program dela z vsebino po področjih policijskega dela, predloge za način reševanja problemov, način delovanja posvetovalnega telesa itd.

V primeru **Občine Lendava** je kot pozitiven primer potrebno posebej izpostaviti ukrepe za legalizacijo priključkov na električno omrežje v romskem naselju v Dolgi vasi, kjer je sedaj stanje skoraj v celoti urejeno prek tripartitnih pogodb med občino, uporabniki (Romi) in Elektrom Maribor, prek česar je zagotovljeno, da je dobava električne energije nemotena. V letu 2018 se tudi nadaljuje postopek legalizacije objektov v romskem naselju in pripadajoče infrastrukture.

Med pozitivnimi primeri pristopov občin, ko gre za naselja oziroma zaselke, ki jih občina ne načrtuje legalizirati, je potrebno izpostaviti pristopa **občin Kočevje in Krško**, ki si prizadevata za individualno reševanje bivanjskih razmer romskih družin. Tako ima Občina Kočevje v primeru naselja, ki ga občina ne načrtuje legalizirati, saj je v industrijski coni, jasno vizijo in proaktivno ukrepa, da se poišče prebivalcem tega naselja alternativa v obliki najemniških stanovanj, nakupa stanovanjskih hiš, kjer bi bili ti prebivalci najemniki (tri družine iz tega naselja so se že preselile v profitno stanovanje, kjer jim občina subvencionira najemnino, kot vsem ostalim prebivalcem, ki to potrebujejo). Občina Krško pa si je v primeru dveh naselij, ki nista predvideni za legalizacijo, do sedaj prizadevala pomagati trem družinam, da so se vselile v neprofitna stanovanja, za eno družino pa si prizadeva pridobiti stanovanjsko hišo v eni izmed vasi. Občina je podoben model reševanja bivalnih razmer poskusila predstaviti državi in se s takšnim projektom prijavila na javni razpis Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo v letu 2016, vendar brez uspeha, saj takšen pristop ni bil med upravičenimi nameni sofinanciranja v okviru tega razpisa.

Posebej uspešne so bile tudi aktivnosti **Mestne občine Novo mesto**, ki je najprej leta 2013 sprejela celovito strategijo na tem področju, nato pa je bila aktivna tudi in predvsem na področju regionalnega razvoja, kjer je dosegla, da je bil na ravni regije Jugovzhodna Slovenija v okviru sprejemanja Regionalnega razvojnega programa za obdobje 2014–2020 kot ključen prepoznan pomen državnega/sektorskega programa ureditve romskih naselij za doseganje ciljev programa. V sprejetem regionalnem razvojnem programu razvojne regije je tako med najpomembnejšimi ukrepi predviden ukrep »Ureditve komunalne infrastrukture v romskih naseljih«. Na podlagi tega je nato občinski svet v letu 2015 sprejel še »Načrt aktivnosti urejanja romskega naselja Žabjak v Novem mestu« in v proračunu skupaj z razvojnimi programi predvidel potrebna sredstva za celovito ureditev romskih naselij. Na področju urejanja naselja Žabjak je občina v letu 2016 pripravila poseben projekt in podala pobudo, da se financiranje projekta »Ureditve romskega naselja Žabjak–Brezje« uvrsti v proračun Republike Slovenije za leto 2017, pri čemer bi tudi občina sodelovala s svojim deležem sredstev. Na podlagi pobude je bil projekt »Prostorske in komunalne ureditve romskega naselja Žabjak–Brezje« potrjen s strani vlade in vključen med ključne projekta Dogovora za razvoj regije JV Slovenijo do 2020. Že pri nastajanju Strategije za reševanje romske problematike je občina vključila vse institucije na območju občine, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z Romi, predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu, predstavnike krajevnih skupnosti, predstavnike Regijske civilne iniciative itd., ki z občino sodelujejo tudi po sprejemu strategije. Vzpostavljeno je redno medinstitucionalno sodelovanje, v okviru česar se redno srečujejo ob vsakem polletju, dodatno pa tudi v primerih, ko je potrebno reševati posamezne konkretne izzive. Naknadno se je okrepilo tudi sodelovanje med občino, Policijo in pristojnim centrom za socialno delo, v okviru česar se bo prek podpisa dogovora o sodelovanju oblikovalo skupino, sestavljeno iz vseh treh predstavnikov. Skupina bo poleg rednih koordinacij hodila na teren in pomagala družinam pri organiziranju socialno bivalnih razmer.

Kot posebej pozitiven primer prizadevanja na lokalni ravni pa je potrebno izpostaviti **Občino Trebnje**, ki se je integracije romske skupnosti v občini lotila celostno, postopoma in v tesnem sodelovanju med vsemi pristojnimi institucijami na lokalni ravni, predstavniki romske skupnosti in različnih organizacij, ki delujejo v tem okolju. Občina je v tem procesu prevzela vlogo

aktivnega koordinatorja in predstavlja vodilno institucijo na lokalni ravni. Občina je leta 2014 sprejela »Strategijo reševanja romskega vprašanja v Občini Trebnje za obdobje 2014–2020«, ki je prikaz večletnega prizadevanja občine za vzpostavitev primernih bivanjskih razmer v romskem naselju Vejar in aktivnosti za zagotovitev osnovne infrastrukture. Leta 2016 je bil uspešno izveden projekt »Vrtovi«, s katerim je občina pripravila zemljišče in ograjo za vrtičke, na katerih si družine same pridelajo sezonsko zelenjavo. Junija 2017 pa je občina okrepila medinstitucionalno povezovanje in sodelovanje z namenom integracije pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju. Župan je s sklepom imenoval Multidisciplinarni aktiv za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje (v nadaljnjem besedilu: MDA), ki ga sestavljajo predstavniki romske skupnosti in institucij, ki delajo z Romi na področju izobraževanja (vrtci, osnovne šole, ljudska univerza), zdravja (Zdravstveni dom Trebnje), varnosti (Poličijska postaja Trebnje), uveljavljanja pravic iz javnih sredstev (Center za socialno delo Trebnje) ter predstavnici občine. Namen MDA je usklajeno delovanje institucij, izmenjava izkušenj in pobud med strokovnimi delavci ustanov, ki delujejo za večjo integracijo pripadnikov romske skupnosti, in iskanje najbolj primernih in učinkovitih rešitev ter določitev nalog posameznih institucij za njihovo realizacijo. Naloge koordinatorja MDA opravlja občinska uprava Občine Trebnje. MDA o svojih aktivnostih obvešča tudi Komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti pri Občinskem svetu Občine Trebnje in UN. S tem je tako formalno kot operativno vzpostavljeno tesno sodelovanje vseh pristojnih institucij in predstavnikov romske skupnosti, v okviru katerega se v praksi rešujejo vsi izzivi, ki se pojavljajo v zvezi z izboljšanjem položaja in integracijo pripadnikov romske skupnosti v občini. Srečanja MDA potekajo izredno operativno, na vsakem od področij, ki jih pokrivajo posamezne institucije, so izpostavljeni izzivi in možne rešitve, prek izmenjave informacij in povezovalnega člana (občine) pa se za vsak izziv na terenu poiščejo primerne rešitve, ki jih nato institucije izvedejo v okviru svojih pristojnosti, vsaka za svoj del. Prek tovrstnega načina dela se sproti rešujejo posamezni izzivi, hkrati pa se zagotavlja tudi sprotno spremljanje stanja in pravočasno ukrepanje, če je to potrebno. Zelo dragocen je tudi prispevek predstavnikov romske skupnosti v MDA, saj se zagotavlja takojšen vpogled in odziv romskega prebivalstva na posamezne aktivnosti, ki se jih izvaja v naselju v okviru večnamenskega romskega centra in jih organizira t.i. romski aktivator¹⁵. V centru se izvajajo aktivnosti predvsem za najstnike, odrasle in starejše, in sicer v obliki delavnic, ki jih na različne teme izvajajo različni izvajalci. Predstavnica romske skupnosti v MDA je tako v zvezi z nekaterimi izvedenimi delavnicami poudarila, da se je v praksi že pokazalo, kako pomembno je, da se v prebivalcih, ki se udeležijo delavnic, postopoma razvije notranja motivacija za udeležbo oziroma da je potrebno izbirati teme in področja, ki jih zanimajo, ki so jim blizu, in potem na te vsebine navezati še druge teme. Izvedli so namreč delavnico za romske ženske in dekleta, ki jo je izvedla predstavnica romske skupnosti, ki je prek svoje življenjske zgodbe in zgodbe svoje mame (mamo je celo pripeljala s seboj) želela ozavestiti in opolnomočiti ženske in dekleta iz naselja. Motivacije med udeleženkami ni bilo zaznati, prav tako ne zanimanja. Je pa bilo v pogovorih in prek drugih aktivnosti ugotovljeno, da je šport eno od področij, prek katerega bi se dalo marsikaj narediti, zato občina v prihodnje načrtuje realizacijo zagotovitve nogometnega igrišča z vsebinskim programom, prek katerega želi zagotoviti priložnost mladim za večjo športno aktivnost in izboljšanje zdravja ter za promocijo zdravega načina življenja. Predvideno je povezovanje z enim od športnih nogometnih društev v Trebnjem, saj bi romska sekcija v začetku delovala pod njihovim okriljem. Financiranje bo zagotovljeno iz sredstev javnega razpisa za področje športa. Kot podporo ostalim občinam, kjer živijo Romi, pristop Občine Trebnje zasleduje tudi UN skozi projekt nacionalne platforme za Rome, ki je predstavljen v nadaljevanju.

5.10 KREPITEV NACIONALNEGA POSVETOVALNEGA PROCESA V SLOVENIJI – NACIONALNA PLATFORMA ZA ROME

¹⁵ Center za socialno delo Trebnje je na razpis MDDSZ za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov uspešno prijavil program, prek katerega v naselju Vejar od oktobra 2017 deluje t.i. romski aktivator. Primarna naloga aktivatorja je izvajanje aktivnosti za socialno aktivacijo odraslih Romov.

UN opravlja med drugim tudi nalogo nacionalne kontaktne točke za Rome v Sloveniji. Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: EK) je jeseni 2015 na podlagi Okvirja EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020 in Priporočila Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah objavila zaprt poziv za podporo nacionalnim platformam za Rome, ki je bil namenjen državam članicam oziroma njihovim nacionalnim kontaktnim točkam za vključevanje Romov. Na poziv EK se je s projektom »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji z vzpostavitvijo Nacionalne platforme za Rome« prijavil UN. Projekt se je začel izvajati 1. 8. 2016 in je trajal 12 mesecev. Namen projekta je bil krepitev posvetovalnega procesa na področju socialnega vključevanja Romov prek povezovanja nacionalnih in lokalnih odločevalcev, romske skupnosti in nevladnega sektorja (navezava na že obstoječi posvetovalni proces). Cilji projekta so bili:

- vzpostaviti odprt in strukturiran postopek posvetovanja;
- zagotoviti priložnosti za izmenjavo izkušenj, strokovnega mnenja, znanja in dobrih praks;
- iskati sinergije med obstoječimi praksami, projekti, rešitvami s ciljem večje učinkovitosti;
- priti do konkretnih predlogov, ki bodo oblikovani skupaj in bodo podprti s strani vseh v dobrobit izboljšanja položaja Romov;
- predlagati konkretne ukrepe ter pripraviti smernice za naprej.

Fokus projekta je bil na urejanju bivanjskih razmer v MO Novo mesto (Žabjak – Brezje) V okviru projekta so potekale naslednje aktivnosti:

- uvodni dogodek (potekal je v okviru 2. seje Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti dne 19. 9. 2016; namen je bil predstavitev projekta, njegovih aktivnosti, namenov in ciljev);
- nacionalni posvet: »Priložnost. Ideje. Prihodnost. Prostorska ureditev območij, kjer živijo Romi v Republiki Sloveniji«; 11. 11. 2016, Brdo pri Kranju (namenjen širokemu krogu ključnih deležnikov za identifikacijo problematike in nadaljnjih korakov);
- tri usmerjene razprave na lokalni ravni z naslovom »Strategija urejanja naselij, kjer živi romsko prebivalstvo v Mestni občini Novo mesto« (cilj je bil s tremi različnimi ciljnimi skupinami – MO Novo mesto in ključnimi institucijami, nevladnimi organizacijami in civilno družbo ter Romi – odkrito spregovoriti in pregledati obstoječe podlage, že narejene korake, identificirati izzive in oblikovati vodila za nujno potrebne ukrepe);
- (č) obisk naselij Žabjak in Brezje in pogovor s tamkajšnjimi prebivalci;
- skupna usmerjena razprava na lokalni ravni: »Strategija urejanja naselij, kjer živi romsko prebivalstvo v Mestni občini Novo mesto«; cilj je bil povezati vse ključne deležnike v tematiki urejanja naselij, kjer živi romsko prebivalstvo v MO Novo mesto, ter oblikovati možne rešitve na podlagi predhodnih izsledkov delavnic in obiska v naseljih Žabjak in Brezje;
- seznanitev z ugotovitvami in zaključki z zadnje skupne usmerjene razprave na 5. seji Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti (dne 12. 7. 2017).

S sklepi 5. seje vladne komisije z dne 12. 7. 2017 in podrobnejšo informacijo o opravljenem delu in rezultatih projekta se je dne 26. 10. 2017 seznanila tudi vlada in sprejela sklep, da podpira nadaljnja prizadevanja UN za krepitev posvetovalnega procesa na področju socialnega vključevanja Romov skladno s sprejetim NPUR 2017–2021 in nadaljevanje aktivnosti v okviru nacionalne platforme za Rome, ki jih bo na podlagi že uspešno prijavljenega projekta izvajal UN tudi v prihodnje. Na podlagi ugotovitev v okviru aktivnosti nacionalne platforme za Rome je vlada zadolžila MDDSZ, da v okviru predvidene reorganizacije centrov za socialno delo in glede na ugotovljene specifične potrebe Centra za socialno delo Novo mesto čimprej zagotovi ustrezno strokovno (kadrovsko) in tehnično (informacijsko) okrepitev centra ter o izvedenih aktivnostih seznanila vladno komisijo.

UN začeto delo nadaljuje z nadaljevanjem projekta, ki ga je uspešno prijavil na drugi poziv EK v podporo nacionalnim kontaktnim točkam. Ta projekt se je začel izvajati dne 1. 1. 2018. Namen projekta v drugem letu izvajanja je:

- podpreti občine, da postanejo strateški partner vladi pri skupnem naslavljanju izzivov na področju vključevanja Romov;
- krepiti medinstitucionalno povezovanje in sodelovanje na lokalni ravni in
- podpreti romske svetnike za polno sodelovanje pri sooblikovanju politik na lokalni ravni.

Skozi projekt in njegove aktivnosti se želi podpreti in pomagati občinam, v katerih živijo Romi, da:

- razvijejo svoje konkretne in realne lokalne akcijske načrte za vključevanje Romov, ki bodo prilagojeni lokalnim potrebam in bodo upoštevali tudi vse morebitne omejitve;
- postanejo koordinator medinstitucionalnega povezovanja in sodelovanja na lokalni ravni (multidisciplinarni timi, varnostni sosveti, itd.);
- kot dodatna aktivnost pa so v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije predvidena tudi usposabljanja v podporo delu predstavnikov romske skupnosti v mestnih oziroma občinskih svetih, da bi bolje razumeli zakonodajo, ureditev, postopke in pravila ter posledično bolj kompetentno in aktivneje sodelovali v pomembnih zadevah na lokalni ravni.

6. (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI

6.1 EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA – SOFINANCIRANJE DEJAVNOSTI ZA PRIPADNIKE ROMSKE SKUPNOSTI (EVROPSKI SOCIALNI SKLAD)

Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (v nadaljnjem besedilu: SVRK) ne izvaja posebnih ukrepov za Rome iz svoje pristojnosti, kot organ, pristojen za področje razvoja in evropske kohezijske politike pa upravlja, koordinira in spremljanja tudi porabo sredstev evropske kohezijske politike, namenjenih financiranju dejavnosti za pripadnike romske skupnosti. V okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike 2014–2020 so dodeljena sredstva Evropskega socialnega sklada, in sicer v letu 2017 je bilo dodeljenih 1.529.482 EUR, za obdobje 2016–2020 pa je skupaj dodeljenih 7.546.144 EUR. Podrobnejši podatki o sofinanciranih javnih razpisih in programih so razvidni iz tabele v prilogi 2.

SVRK je pristojen tudi za pripravo strategije razvoja Slovenije, ki je krovni okvir na področju razvoja v Republiki Sloveniji. Strategijo razvoja Slovenije 2030¹⁶ (v nadaljnjem besedilu: SRS) je vlada sprejela 7. decembra 2017. Osrednji cilj SRS je zagotoviti kakovostno življenje za vse prebivalce in prebivalke Slovenije. Za doseg tega osrednjega cilja je v SRS opredeljenih 12 razvojnih ciljev, med katerimi so pri pripravi ukrepov za izboljšanje položaja in socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti zlasti pomembni naslednji cilji:

- cilj 1: zdravo in aktivno življenje;
- cilj 2: znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo;
- cilj 3: dostojno življenje za vse;
- cilj 4: kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete;
- cilj 7: vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta in
- cilj 10: zaupanja vreden pravni sistem.

Temu krovnemu dokumentu na področju razvoja in navedenim ciljem morajo pri načrtovanju in pripravi ukrepov na posameznih področjih slediti vsi pristojni organi.

6.2 PREGLED (SO)FINANCIRANJA ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV

V letu 2015 je bilo za potrebe romske skupnosti s strani državnih organov namenjenih dobrih 4,9 mio EUR, v letu 2016 dobrih 5,8 mio EUR in v letu 2017 dobrih 6,1 mio EUR¹⁷. V skupnem znesku so vsebovana sredstva integralnega proračuna in projektov, sofinanciranih iz sredstev EU. V letu 2018 se predvideva ohranitev financiranja na ravni predhodnih let. Naveden obseg financiranja vključuje sredstva za prej omenjene projekte osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. V skupnem obsegu so zajeti tudi zneski, ki jih državni organi namenjajo za sofinanciranje delovanja krovne organizacije romske skupnosti v Sloveniji, za programe aktivnosti zvez društev, v katere se združujejo pripadniki romske skupnosti, za predšolsko

¹⁶ Dostopno prek:

file:///I:/Dokumenti/2012_2013_2014_2015_2016_2017/ROMI/STRATEGIJA%20RAZVOJA%20SLOVENIJE/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf (21. 3. 2018).

¹⁷ Podrobnejši pregled sofinanciranja po organih in letih je podan v prilogi 3 tega poročila.

vzgojo in izobraževanje, za kulturne, založniške in medijske projekte oziroma dejavnosti. Sredstva se namenljajo tudi za vzpodbujanje zaposlovanja in socialnega vključevanja, zdravstvenega varstva, ozaveščevalne aktivnostim ter za radijske in televizijske oddaje v okviru javnega Radiotelevizije Slovenija.

6.3 (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI

Tudi občine, kjer živijo Romi, so UN poročale o finančnih sredstvih, ki jih za potrebe v zvezi z romsko skupnostjo namenljajo iz občinskega proračuna¹⁸. Iz odgovorov občin je možno razbrati, da v večjem delu občine, kjer živijo Romi, ki so tam naseljeni tradicionalno in v večini primerov živijo v t.i. romskih naseljih, v okviru občinskega proračuna namenljajo finančna sredstva (tudi) za potrebe romske skupnosti. V največji meri gre za finančna sredstva na področju urejanja prostorske problematike romskih naselij, kjer pa le redke občine namenljajo finančna sredstva tudi ali samo iz občinskega proračuna. Največkrat občine namenijo finančna sredstva iz občinskega proračuna le za delež, ki je potreben, da se lahko prijavijo na javne razpise za sofinanciranje osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih, ki jih izvaja MGRT. Poleg navedenega področja večina občin finančno podpira tudi različna društva, v katera se povezujejo pripadniki romske skupnosti in izvajajo aktivnosti na posameznem področju, večinoma pa gre za društva, ki delujejo na področju kulture. Kljub navedenemu je potrebno izpostaviti, da je vsakršno posploševanje tudi v zvezi s pristopi občin lahko zelo zavajajoče, saj se čedalje več občin zaveda, kako pomembno je, da na lokalni ravni prevzamejo aktivno vlogo koordinatorja in da za potrebe izboljšanja položaja pripadnikov romske skupnosti in njihove večje oziroma hitrejšje integracije v lokalno okolje in družbo v občinskem proračunu zagotovijo (tudi) določena finančna sredstva.

Priloge:

- priloga 1: tabela – pregled uresničevanja NPUR 2017–2021;
- priloga 2: tabela – podatki o sredstvih evropske kohezijske politike, namenjeni financiranju dejavnosti za pripadnike romske skupnosti;
- priloga 3: tabela – pregled sofinanciranja na področju romske skupnosti po organih in letih;
- priloga 4: tabela – pregled sprejetih podrobnih področnih programov in ukrepov samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi.

---

¹⁸ Ob tem je potrebno pojasniti, da je UN zaprosilo za posredovanje informacij pred pripravo predloga tega poročila naslovil na 27 občin in prejel odgovore s strani 21 občin. 6 občin odgovora oziroma informacij ni posredovalo. Odgovori občin v zvezi s področjem sofinanciranja za potrebe romske skupnosti so se med seboj zelo razlikovali, saj so v nekaterih primerih vključevali konkretne podatke o višini sofinanciranja za posamezne namene, v drugih primerih pa so občine posredovale zgolj samo vsebinski prispevek o aktivnostih občine, brez podatkov o višini sofinanciranja ali pa so bili podatki o namenih sofinanciranja samo opisni.